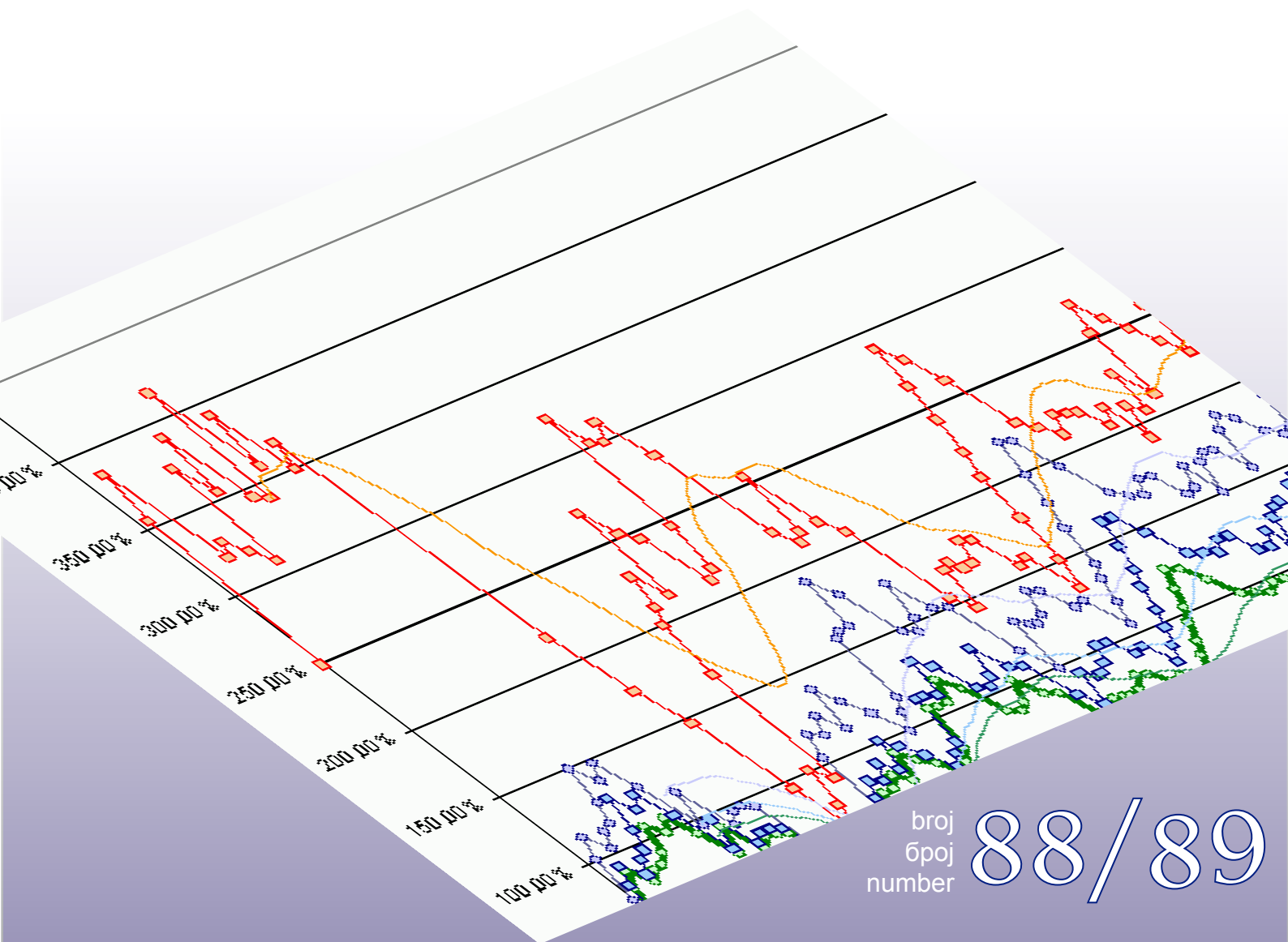

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten

broj
број
number

88/89

Уз овај број

Улазак Хрватске у ЕУ подразумијева напуштање бесцаринског увоза већине добара предвиђеног у оквиру споразума СЕФТА и примјену одредаба Споразума о стабилизацији и придруживању са ЕУ. Иако је Споразумом с ЕУ предвиђено петогодишње укидање царина на увоз већине добара поријеклом из ЕУ ипак и након истека тог прелазног периода (1.1.2013.) задржавају се царине на производе који су значајни за економију БиХ. Уласком Републике Хрватске у ЕУ 1.7.2013. на наведене производе увезене из Хрватске умјесто нулте стопе примијениће се стопе које се примјењују за све чланице ЕУ.

Приликом процјене ефеката уласка Хрватске развијено је више варијанти програмског сценарија. Повећање пореског оптерећења увоза из Хрватске због увођења царина може произвести различите реакције произвођача / увозника добара из Хрватске, али и потрошача у земљи. Из тог разлога је било потребно креирати варијанте сценарија које ће што више бити прилагођене реалној ситуацији. Сценариј укључује и претпоставку пада потрошње роба из Хрватске изазваног увођењем царина. Ефекат царина није занемарив, јер се ради о дуванским производима на које ће се плаћати царина од 15%, те значајном дијелу пољопривредних производа и прерађевина, који ће бити оптерећени *ad valorem* царином до 10% и специфичном царином, која се креће и до 3,5 КМ/кг. Код дуванских производа приликом процјена је узето у обзир и смањење потрошње изазвано континуираним повећањем акциза у наредним годинама. С друге стране, увођење царина на дуванске производе изазива и повећање *ad valorem* акцизе.

Према конзервативном сценарију минимални нето ефекти који ће се испољити у 2013.г. износе сса 23,8 мил КМ индиректних пореза. Будући да се царински режим увоза одређених производа из Хрватске мијења од 1.7.2013.г. нето ефекти се не распростиру на цијелу 2013.г. Одјељење очекује да ће произвођачи / увозници настојати различитим мјерама преваљивања ублажити почетни удар увођења царина на цијене и пласман роба у БиХ, што би требало умањити ефекте у 2013. Међутим, већ од 2014. очекујемо пуно испољавање ефеката царина преко малопродајних цијена.

др Динка Антић
шеф Одјељења

Садржај:

Пројекције прихода од индиректних пореза у периоду 2012 - 2015	2
Процјена ефеката уласка Хрватске у ЕУ на приходе од индиректних пореза	7
Анализа тржишта цигарета у БиХ за период 2007 – 2012	23
Консолидовани извјештаји: ЈР, Институције БиХ, ентитети	31
Консолидовани извјештаји: Општа влада	33
Консолидовани извјештаји: Централна влада	34
Консолидовани извјештаји: кантони	35

техничка обрада : Сулејман Хасановић, ИТ сарадник
лектор : Дарија Тошић, проф. англистике

Пројекције прихода од индиректних пореза у периоду 2012-2015

(припремила: Александра Регоје, макроекономиста у Одјељењу)

Пројекције прихода од индиректних пореза за период од 2012. до 2015. године базиране су на сљедећим поставкама:

- прогнозама макроекономских показатеља израђеним од стране Дирекције за економско планирање (ДЕП) за поменути период,
- даљој примјени Споразума о стабилизацији и придруживању у складу са динамиком смањења и укидања царина на увоз добара поријеклом из ЕУ,
- примјени чл. 21 Закона о акцизама, који подразумијева континуирано усклађивање стопа акциза у БиХ са минималним стандардима у ЕУ.

Пројекције укључују ефекте повећања посебне акцизе на дуван у 2013. години са 0,60 на 0,75 КМ по паковању, као и планираног континуираног повећања исте у свакој наредној години за 0,15 КМ по паковању цигарета.

Пројекције Дирекције за економско планирање

Према пројекцијама Дирекције за економско планирање БиХ у 2012. години очекује се реални раст БДП-а од свега 0,4%, а у наредној години 1,9%. Пројектоване стопе раста ових и других макроекономских показатеља нису довољно високе да би обећале значајне помаке у наплати индиректних пореза у наредном периоду. Штавише, септембарске пројекције индикатора израђене од стране Дирекције за економско планирање мање су оптимистичне од оних израђених у марту ове године. За 2012. годину су снижене пројекције раста номиналног и реалног бруто друштвеног производа (БДП) и потрошње, а нарочито пројекција номиналног раста увоза. За наредну, 2013. годину такође су снижене пројекције свих наведених индикатора, изузев стопе раста номиналног БДП-а (табела 1).

Разлике мартовских и септембарских пројекција макроекономских показатеља, ДЕП

у п.п.	2012	2013	2014	2015
Номинални БДП	-0,6	0,7	0,3	0,0
Реални БДП	-0,5	-0,2	0,1	-0,4
Потрошња	-0,4	-0,3	-0,2	0,0
Увоз	-5,5	-1,7	-1,2	-0,1
Извоз	-7,1	0,0	-0,1	0,0

Табела 1 .

Текући трендови наплате

Мјесечне стопе раста прихода од индиректних пореза значајно су варирале у протеклом периоду 2012. године, што отежава израду пројекција. Значајне стопе пада прихода забиљежене су у фебруару и јуну, док је у априлу и августу наплата била изузетно висока у поређењу с истим мјесецима претходне године. Кумулативни раст наплате у мјесецу августу износио је 0,9% што је било за 0,2 п.п. испод априлске пројекције стопе раста прихода за 2012. годину (1,1%). Треба имати на уму да то не значи нужно да је и наплата прихода у периоду I-VIII 2012.г. била испод пројектоване, узмемо ли у обзир релативно нижу основицу за поређење у остатку године због успоравања раста прихода у другој половини 2011. г. и

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
 Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

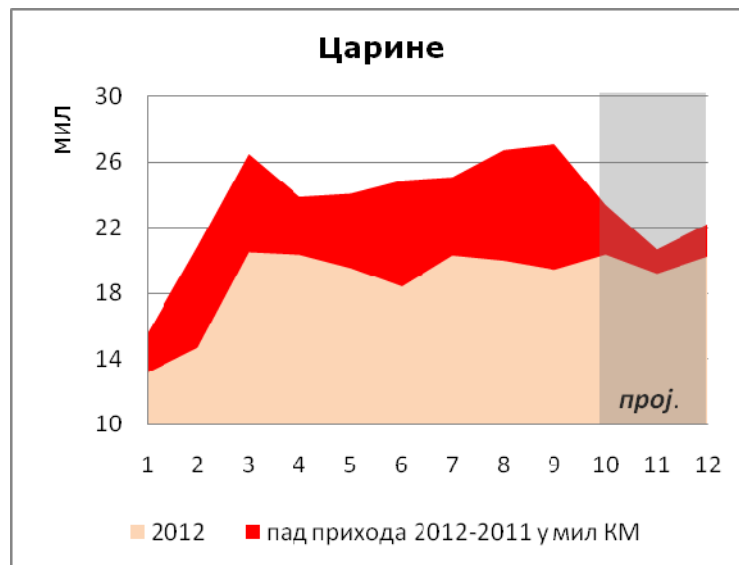
укидања царинског евидентирања у четвртном кварталу 2011.г. Међутим, мјесец септембар 2012.г. је поново донио снажан пад нето наплате прихода од индиректних пореза од 6%, што је кумулативни раст свело на свега 0,05%. За девет мјесеци 2012. наплаћено је свега 2 мил КМ више него у истом периоду 2011.г. Посматрано по врстама прихода раст је забиљежен код нето прихода од ПДВ-а од сса 27 мил КМ, те код прихода од акциза од 22 мил КМ. Пад прихода је забиљежен код царина (46 мил КМ) и путарине (3,9 мил КМ).

ПДВ

Поређење наплате по кварталима указује на растући тренд прихода од ПДВ-а. Према прелиминарном септембрском извјештају УИО, кумулативни раст бруто прихода од ПДВ-а износи 1,19%. Међутим, како је, према прелиминарном извјештају, на дан 30.9. евидентирано 16 мил КМ прихода који нису могли у том моменту бити усклађени са пријавама индиректних пореза може се очекивати побољшање трендова код ПДВ-а након објаве коначног извјештаја за септембар 2012.

Царине

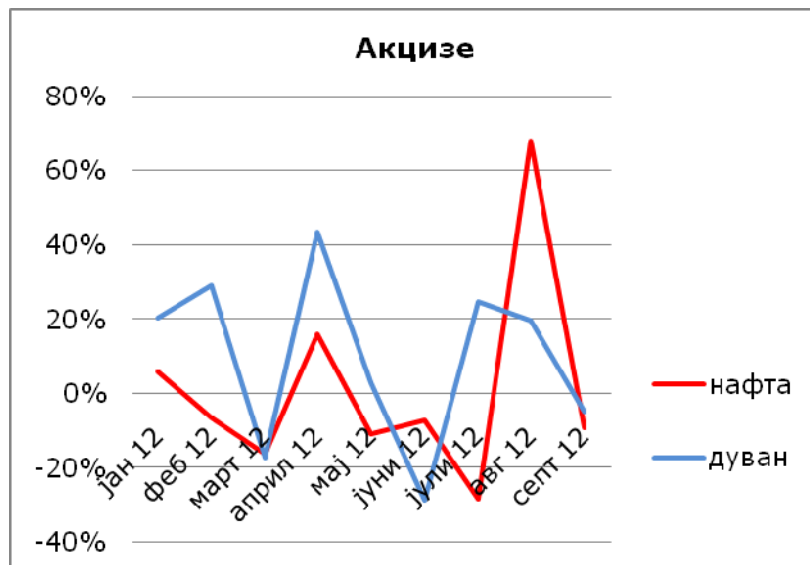
Снажан пад прихода од царина у 2012.г. углавном је резултат укидања царинске евиденције од октобра 2011. године, а, у мањој мјери, и спровођења пете фазе смањења или укидања царина на увоз добара поријеклом из ЕУ. С обзиром да је до укидања царинске евиденције дошло почетком четвртог квартала 2011.г, од октобра 2012. очекује се стабилизација прихода од царина.

Графикон 1

Акцизе

Пораст прихода од акциза у периоду јануар-септембар 2012.г. знатно је испод априлских пројекција годишњег раста. Разлог томе је мањи пораст прихода од акциза на цигарете од очекиваног и значајан пад прихода од акциза на увезене деривате нафте. Кретање ових прихода је постало крајње непредвидиво због снажних мјесечних осцилација у наплати, које су дијелом резултат и важећих законских рјешења. Погољније опорезивање лож-уља је отворило простор за злоупотребе, што је у коначници довело до значајне промјене у структури потрошње нафтних деривата и смањења прихода од акцизе и путарине.

Графикон 2

Оцјењује се да је пораст акциза на дуван испод априлских пројекција због пословних политика водећих компанија, али и неусклађених законских рјешења која фаворизују кориштење фино резаног дувана у односу на високо опорезоване цигарете. Како свака даљња фаза усклађивања акциза на цигарете са стандардима ЕУ све више продубљује јаз између опорезовања цигарета и супститута, додатни приходи од раста акциза биће све мањи у односу на очекиване.

Пројекције прихода

На основу текућих трендова наплате прихода и промјена у пројектованим стопама макроекономских индикатора, ревидиране су априлске пројекције прихода од индиректних пореза (табела 2).

Основни сценарио пројекција прихода од индиректних пореза, октобар 2012

Врста прихода (нето)	2011	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
ПДВ	3,147.4	3,186.1	3,268.7	3,409.8	3,587.4	1.2%	2.6%	4.3%	5.2%
Акцизе	1,262.7	1,307.7	1,344.0	1,383.5	1,419.7	3.6%	2.8%	2.9%	2.6%
Царине	274.1	221.4	199.7	216.4	237.6	-19.2%	-9.8%	8.4%	9.8%
Путарина	289.5	283.8	284.6	289.5	298.4	-2.0%	0.3%	1.7%	3.1%
Остало	23.1	25.6	25.6	25.6	25.6	11.0%	0.0%	0.0%	0.0%
УКУПНО	4,996.8	5,024.5	5,122.7	5,324.9	5,568.8	0.6%	2.0%	3.9%	4.6%
Путарина (0,10 КМ/л)	-116.9	-113.5	-113.8	-115.8	-119.4	-2.9%	0.3%	1.7%	3.1%
За расподјелу	4,879.9	4,911.0	5,008.8	5,209.1	5,449.4	0.6%	2.0%	4.0%	4.6%

Табела 2

2012. година

Процјењује се да ће до краја године бити наплаћено 5.024,5 мил КМ прихода од индиректних пореза, што је за 0,6% више од наплате из претходне године. Пројекција је за 27,6 мил КМ испод оне израђене у априлу 2012. године. Корекције наниже извршене су на приходима од акциза и путарине, док је код ПДВ-а и царина извршена корекција навише (Табела 3).

2013. година

У 2013. години очекује се раст наплате од 98,1 мил КМ (2%). Највећи раст се очекује код акциза (2,8%), првенствено због раста посебне акцизе на цигарете, а онда код прихода од ПДВ-а (2,6%). Код царина се предвиђа наставак тренда пада прихода (-9,8%), који би требао бити заустављен у овој години обзиром на истицање прелазног периода либерализације царина са ЕУ по ССП-у.

Пројекција за 2013. годину је за 100,5 мил КМ испод пројекције из априла ове године. То се објашњава смањењем пројектоване основице за 2012. годину, и смањењем пројектованих стопа потрошње, реалног раста БДП-а у и увоза за 2013. годину. Сходно томе, пад је највише изражен код прихода од акциза и путарине (Табела 3).

Разлика у односу на пројекције из априла 2012.

Врста прихода (нето)		2012	2013	2014	2015
I	ПДВ	12,77	-7,86	14,33	66,70
II	Акцизе	-37,49	-82,61	-126,40	-154,44
III	Царине	5,16	1,26	-1,02	-1,34
IV	Путарина	-8,50	-11,04	-13,46	-14,46
V	Остало	0,50	-0,25	-1,03	-1,82
VI	УКУПНО	-27,55	-100,50	-127,58	-105,36
VII	Путарина (0,10 КМ/л)	3,40	4,41	5,39	5,78
VIII	Средства за расподјелу	-24,16	-96,08	-122,19	-99,58

Табела 3.

Програмски сценарио

Програмски сценарио укључује ефекте уласка Хрватске у ЕУ на приходе од индиректних пореза. Ефекти се, на првом мјесту, односе на повећање прихода од царина, те у мањој мјери акциза и ПДВ-а.

Врста прихода (нето)	2011	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
ПДВ	3,147.4	3,186.1	3,271.0	3,420.0	3,598.1	1.2%	2.7%	4.6%	5.2%
Акцизе	1,262.7	1,307.7	1,345.7	1,392.8	1,429.0	3.6%	2.9%	3.5%	2.6%
Царине	274.1	221.4	219.6	270.2	294.2	-19.2%	-0.8%	23.0%	8.9%
Путарина	289.5	283.8	284.6	289.5	298.4	-2.0%	0.3%	1.7%	3.1%
Остало	23.1	25.6	25.6	25.6	25.6	11.0%	0.0%	0.0%	0.0%
УКУПНО	4,996.8	5,024.5	5,146.5	5,398.1	5,645.4	0.6%	2.4%	4.9%	4.6%
Путарина (0,10 КМ/л)	-116.9	-113.5	-113.8	-115.8	-119.4	-2.9%	0.3%	1.7%	3.1%
За расподјелу	4,879.9	4,911.0	5,032.7	5,282.3	5,526.0	0.6%	2.5%	5.0%	4.6%

Табела 4.

Ризици по пројекције

С обзиром на основне поставке пројекција индиректних пореза и укупне економске услове у БиХ и у свијету остварење пројектованог нивоа прихода од индиректних пореза у периоду 2013-2015 је подложно сљедећим ризицима:

- (i) Пројекције прихода од индиректних пореза уско су везане за пројекције макроекономских показатеља које је израдила Дирекција за економско планирање. Свако одступање ових параметара од пројектованих вриједности представља ризик за пројекције прихода;
- (ii) Успоравање економског опоравка главних извозних партнера БиХ (ЕУ, земље СЕФТА) повећава ниво ризика за остварење макроекономских пројекција, а тиме и пројекција прихода од индиректних пореза у цјелини;
- (iii) Континуирано повећање стопе посебне акцизе у циљу достизања минималних стандарда ЕУ доноси раст прихода од акциза на цигарете, али и повећани ризик од нелегалне производње цигарета и кријумчарења. Неусклађеност пореског третмана цигарета и супститута (фино резани дуван) отвара простор за легалну пореску евазију. У циљу заустављања даље ерозије прихода од акциза потребно је што прије **ускладити опорезивање дуванских производа са новим стандардима ЕУ у свим сегментима (израчун минималне акцизе, структура акцизе, опорезовање фино резаног дувана¹)**;
- (iv) Евентуалне измјене политика у подручју индиректних пореза:
 - Увођење диференциране стопе ПДВ-а, значајно повећање стандардне стопе, додатно диференцирање код акциза на деривате нафте („плови дизел“ и сл.) поред фискалних губитака и макроекономских импликација, могу дестабилизovati постојећи систем ПДВ-а и наплату прихода, умањити ефикасност рада УИО, оптеретити пословне субјекте и значајно повећати ризик од превара.
 - Укидање прага за регистрацију за ПДВ, осим упитних фискалних нето ефеката због оптерећења рада УИО и губљења фокуса у контролама, додатно би оптеретило мале фирме, резултирајући затварањем радњи и губитком радних мјеста.

¹ Обавеза усклађивања опорезовања осталих дуванских прерађевина је прописана новим Законом о акцизама из 2009. у члану 21. став (8).

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, Е-mail: oma@uino.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Процјена ефеката уласка Хрватске у ЕУ на приходе од индиректних пореза

(аутор: др Динка Антић)

I. УВОД

У протеклих шест година у БиХ је на сцени процес убрзане либерализације увоза БиХ. Споразумом СЕФТА² предвиђено је укидање царина у међусобном промету робе између БиХ и држава Западног Балкана. Од 2008.г. у примјени је и Споразум³ о стабилизацији и придруживању БиХ Европској унији којим се увоз већине роба поријеклом из ЕУ своди на бесцаринску основу у периоду од пет година. Ова два процеса, заједно са смањењем увоза због економске кризе и укидањем царинске евиденције у октобру 2011.г., су довели до драстичног смањења прихода од царина. Иако је Споразумом с ЕУ обухваћена већина увозних производа ипак и након истека петогодишњег прелазног периода царине ће се задржати на производе који су значајни за економију БиХ. Уласком Републике Хрватске у ЕУ 1.7.2013. на наведене производе умјесто нулте стопе примјениће се стопе које се примјењују за све чланице ЕУ. И поред ниског удјела царина у индиректним порезима ефекти увођења царина на увоз добара из Хрватске могу бити значајни у фискалном смислу. Фискалне власти свих нивоа влада, одлажући реформе расхода, све се више фокусирају на наплату јавних прихода. Сложена фискална структура у БиХ у којој сви нивои власти у великој мјери зависе од наплате прихода од индиректних пореза још више појачава притисак влада у погледу захватања нивоа власти са јединственог рачуна УИО. У таквој ситуацији, свако, па и најмање, повећање прихода од индиректних пореза постаје значајно не само за санирање фискалних дубиоза, већ и за релаксацију међувладиних фискалних односа унутар БиХ.

II. ЗНАЧАЈ ПРИХОДА ОД ЦАРИНА ЗА ФИСКАЛНУ ПОЗИЦИЈУ БИХ

У протеклих десет година значај прихода од царина се увелико смањило. Приходи од царина су са 675 мил КМ у 2002. смањени на 265 мил КМ у 2011. години (Графикон 1). Томе је највише допринијело симултано дјеловање два процеса: процес либерализације спољнотрговинске размјене БиХ и реформа индиректних пореза.

Реформом система индиректних пореза 2006.г. уведен је ПДВ-а. ПДВ-е, који је много издашнији порез у односу на порез на промет производа, донио је смањење удјела прихода од царина у индиректним порезима. Процес либерализације робне размјене, преко примјене Споразума о слободној трговини са Турском⁴, споразума СЕФТА, а касније и Споразума са ЕУ донијело је драстичан пад прихода од царина, тако да је уддио прихода од царина у укупним приходима од индиректних пореза са 26% у 2002. пао на 6% у 2010. Укидањем 1% царинског евидентирања и на увоз из земаља СЕФТА и трећих земаља у четвртном кварталу 2011. уддио царина у приходима од индиректних пореза је додатно смањен на 5,5%. Снажна либерализација увоза довела је до драстичног смањења просјечне стопе царина са 9,8% у 2002. на 1,77% у 2011., док је царинско оптерећење, мјерено % БДП, пало са 5,26% на 0,93% БДП. Очекује се да ће најнижи уддио царина бити остварен 2013.г., с обзиром да се у тој години окончава петогодишње укидање царина на одређене производе поријеклом из ЕУ⁵.

² Спољнотрговинска комора БиХ, „Споразум о измјени и приступању Централноевропском споразуму о слободној трговини (СЕФТА 2006), Сарајево, април 2007. Више: www.cefta2006.com

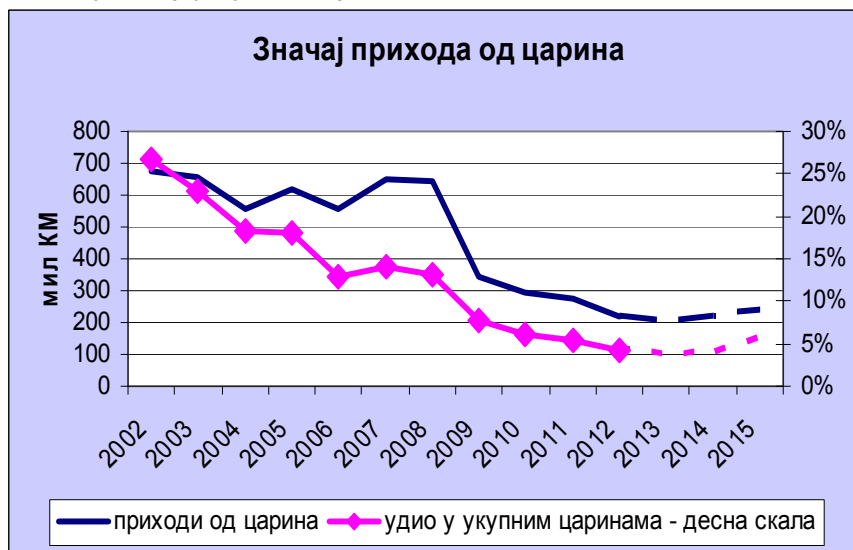
³ Споразум о стабилизацији и придруживању између европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Босне и Херцеговине, са друге стране“, „Службени гласник БиХ – Међународни уговори“, бр. 10, 13.11.2008.г.

⁴ Уговор о слободној трговини Босне и Херцеговине и Републике Турске („Службени гласник БиХ“, бр. 06/03).

⁵ Пројекције Одјељења за макроекономску анализу УО УИО, октобар 2012.

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, Е-mail: oma@uino.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Од 2013.г. очекује се благо повећање прихода од царина у складу са растом увоза добара на која се обрачунава царина (Графикон 1).

Графикон 1

Хрватска представља једног од најважнијих трговинских партнера БиХ. Увоз производа поријеклом из Хрватске чини 14,3% укупног увоза БиХ. Од тога скоро 30% ће бити подложно промјени царинског режима од 1.7.2013. С друге стране, процес либерализације увоза је донио смањење удјела Хрватске у приходима од царина са 14% на 3%. Међутим, истовремено је повећан удио осталих прихода који се убиру при увозу, на првом мјесту акциза на цигарете и деривате, што је удио Хрватске у укупним приходима који се плаћају при увозу, и поред либерализације царинског режима, само незнатно смањило у односу на 2007. са 26,7% на 24,9%.

III. МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

3.1. Аналитички приступ

Робе поријеклом из Хрватске, чији се царински режим мијења од 1.7.2013., у сврху анализе ефеката на наплату индиректних пореза подијељене су у двије групе: дуванске производе и остале робе. Ова подјела је нужна због различитог пореског третмана дуванских производа у односу на остале робе, које се одражавају и на методологију израчуна ефеката увођења царина. С једне стране, дувански производи се опорезују *ad valorem* царином, те *ad valorem* и посебном акцизом. С друге стране, остале робе се могу опорезовати и *ad valorem* и специфичном царином, а неке од њих су подложне квантитативним ограничењима код увоза. Надаље, за разлику од осталих роба, процјене код дуванских производа морају узети у обзир и ефекте промјене акцизне политике у посматраном периоду 2013-2014.

У завршној фази извршиће се рекапитулација добијених ефеката за сваку групу производа (дувански, остали). Примјена истих сценарија на обје групе производа омогућавају обједињавање добијених резултата и израду јединствене рекапитулације процјене ефеката.

3.2. Инпути

Аналитичку подлогу за анализу импликација уласка Хрватске у ЕУ на приходе од индиректних пореза чини три сета података:

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, Е-mail: oma@uino.gov.ba
 Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

- тарифне ознаке и стопе царина на увоз добара поријеклом из ЕУ од 1.1.2013.;
- за дуванске производе референтни су подаци о издатим акцизним маркицама за цигарете из првог полугодишта 2012.г.;
- за остале производе узимају се подаци о увозу роба поријеклом из Хрватске у 2011.г.⁶.

Подаци о увозу дуванских производа из 2011.г. нису референтни за анализу дуванских производа због промјене акцизне политике у 2012. која је довела до смањења количине цигарета у промету, као посљедице повећања пореског терета. У анализи су кориштени подаци о увозу роба поријеклом из Хрватске чији царински третман се мијења након изласка Хрватске из СЕФТА споразума и уласка у ЕУ. У том смислу за одређене робе преузете су стопе царина (*ad valorem* и специфичне), уз индикацију постојања квантитативних ограничења увоза (квота).

У погледу избора године која треба бити полазиште за анализу одабрана је 2011.г. За то постоје четири разлога. Први разлог је методолошке природе. Будући да се анализа ефеката ради крајем трећег квартала 2012.г. расположиви текући подаци о увозу су недовољни за процјену ефеката. Други разлог је везан за датум уласка Хрватске у ЕУ, који значи и датум промјене царинског режима увоза из Хрватске. Промјена стопа царина у средини календарске године одразиће се на приходе од индиректних пореза тек у другом дијелу 2013.г., тако да ће ефекти бити подијељени у двије године, друго полугодиште 2013. и прво полугодиште 2014. Из тог разлога нужно је имати валидан сет података о увозу за друго полугодиште које ће бити основ за израчун ефеката за 2013.годину. *Треће*, обим и структура увоза у 2012.г., поготово у првом кварталу 2012., били су под утицајем ванредних околности (сњезног невремена у БиХ), што податке о увозу у 2012. чини нерепрезентативним у односу на уобичајену структуру увоза. Коначно, податке о увозу роба из 2011. је могуће користити без динамичког прилагођавања с обзиром да досадашњи текући трендови код увоза у 2012. показују да је увоз за десет мјесеци 2012. тек 0,5% већи од увоза у истом периоду 2011⁷.

3.3. Сценарији

Природна реакција обвезника код увођења пореза јесте настојање да се нови намет елиминира или барем ублажи. У погледу увођења царина на одређена добра из Хрватске увозници/произвођачи имају на располагању неколико опција. Једна од опција би била сељење производње у БиХ. За БиХ остварење ове опције донијело би нова радна мјеста и раст запослености, уз пораст пореских (директних пореза и социјалних доприноса) и непореских прихода. Свако сељење пословања, било аквизицијом постојећих компанија или оснивањем нових, захтијева значајна финансијска улагања у опрему, инфраструктуру и обуку радника, као и вријеме за покретање производње. С друге стране, смањење производње одређеног добра у Хрватској имало би штетне посљедице по Хрватску, због отпуштања радника, али и за саму компанију. Наиме, због сељења дијела производње у БиХ кориштење постојећих капацитета у Хрватској било би испод оптималног, што би због фиксних трошкова и финансијских расхода, уколико су постројења финансирана из кредита, довело до раста јединичне цијене производа. Како ће уласком у ЕУ Хрватска бити суочена са снажном конкуренцијом других чланица, поскупљење хрватских производа би смањило њихову конкурентност и на тржишту ЕУ и на домаћем тржишту. Негативне ефекте ове опције појачава и чињеница да се улазак Хрватске у ЕУ дешава у вријеме економске кризе, пада потрошње и неликвидности компанија. Може се закључити да за хрватске произвођаче опција сељења производње има бројне негативне посљедице које ипак премашују губитке због увођења царина, сем уколико компанија већ има успостављено пословање у БиХ у одређеном обиму. Будући да би сељење производње из Хрватске у БиХ и друге државе СЕФТА могло бити опција само малог броја произвођача из Хрватске који у БиХ већ имају већ

⁶ Аутор се захваљује Игору Гаврану, савјетнику у Спољнотрговинској комори БиХ, на припреми инпута за анализу.

⁷ Извор: Агенција за статистику БиХ, www.bhas.ba

успостављено пословање, потребно је размотрити друге, извјесније опције. Израђена су два основна сценарија у неколико варијанти.

А. Сценарио преваљивања царине уназад – подразумијева ситуацију да произвођачи/увозници роба из Хрватске снесу царину на терет сопствене добити и марже или је праваљују на своје добављаче. Ова друга опција је могућа код великих компанија (нпр. велики произвођачи, велики тржни центри) који имају могућност да диктирају услове набавке. У ситуацији када су и компаније у БиХ и Хрватској суочене са проблемима у одржавању ликвидности и падом куповне моћи грађана мало је вјероватно да би финансирање царина на терет добити и марже могло бити дугорочнија пословна стратегија произвођача/увозника роба из Хрватске, већ само опција за први мјесец-два након 1.7.2013. како би се задржали купци. Ова опција постаје још атрактивнија уколико се комбинује са нагомилавањем залиха роба прије 1.7.2013. У том смислу разрађене су двије варијанте овог сценарија.

- **Варијанта „7+1+4“** подразумијева навлачење једномјесечних додатних залиха пред 1.7.2013. и једномјесечно сношење царине на терет сопствене добити и марже. Пуно преваљивање царине и додатних пореза на малопродајну цијену ограничено је на посљедњу трећину 2013, односно прве двије трећине 2014.
- **Варијанта „8+2+2“** подразумијева навлачење двомјесечних додатних залиха пред 1.7.2013. и двомјесечно сношење царине на терет сопствене добити и марже.

Б. Сценарио преваљивања царине на купца – подразумијева ситуацију преваљивања царине и додатне акцизе и ПДВ-а на малопродајну цијену. Основни сценарио „Б“ подразумијева преваљивање царине на купца од 1.7.2013. С обзиром на очекивану реакцију увозника у правцу ублажавања почетног удара царина разрађене су двије варијанте овог сценарија:

- **Варијанта „7+5“** подразумијева навлачење једномјесечних додатних залиха пред 1.7.2013., тако да се царине примјењују на увоз у току посљедњих пет мјесеци у 2013. С обзиром на ту чињеницу, фискални ефекти у 2014. се распростиру у току првих седам мјесеци 2014.
- **Варијанта „8+4“** подразумијева навлачење двомјесечних додатних залиха пред 1.7.2013. чиме се испољавање фискалних ефеката ограничава на посљедњу трећину 2013. године, односно прве двије трећине 2014.

Табела 1: Динамика и интензитет распрострањања фискалних ефеката увођења царина у 2013

сценарио	2013											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
А. преваљивање царине уназад												
„7+1+4“												
„8+2+2“												
Б. преваљивање царине на купца												
основни сценарио												
„7+5“												
„8+4“												

Легенда:

 нема ефеката

 дјелимични ефекти

 пуни ефекти

Табела 2: Динамика распрострањања фискалних ефеката увођења царина у 2014

сценарио	2014											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
А. преваљивање царине уназад												
"7+1+4"												
"8+2+2"												
Б. преваљивање царине на купца												
основни сценарио												
"7+5"												
"8+4"												

IV. ДУВАНСКИ ПРОИЗВОДИ

4.1. Увод

Дувански производи поријеклом из Хрватске имају значајан удио у увозу БиХ. У структури тржишта цигарета цигарете из Хрватске држе удио и до 30% у обиму и вриједности. С обзиром на те чињенице понашање произвођача/увозника цигарета из Хрватске након уласка Хрватске у ЕУ може бити значајно за тржишна кретања и помјерање структуре цигарета у промету. Пословна политика увозника / произвођача цигарета из Хрватске ће, с једне стране, у великој мјери одредити и пословну политику осталих тржишних судионика, великих домаћих и свјетских дуванских компанија, у борби за опадајуће тржиште цигарета у БиХ. С друге стране, одразиће се и на фискалну позицију БиХ, имајући у виду растући значај прихода од акциза на цигарете у структури пореских прихода БиХ. Наиме, у 2011.г. акцизе на цигарете и припадајући ПДВ чинили су 17% прихода од индиректних пореза, а за 2012. очекује се повећање удјела на 18,5%.

У методолошком дијелу истакнуто је да се процјена фискалних импликација уласка Републике Хрватске у ЕУ на буџет БиХ за дуванске производе увелико разликује од осталих увозних добара. Постоје три разлога за другачији аналитички поступак.

Прво, с обзиром да основица *ad valorem* акцизе садржи и царину процјена ефеката увођења царина на увоз дуванских производа из Хрватске треба да обухвати и израчун нето ефеката повећања *ad valorem* акцизе. *Друго*, промјена царинског режима увоза дуванских производа поријеклом из Хрватске десиће се у вријеме континуираног повећања посебне акцизе на цигарете. У складу са одредбама Закона о акцизама из 2009. БиХ сваке године повећава посебну акцизу минимално 0,15 КМ/паковању све док укупно акцизно оптерећење не достигне 126 КМ/1,000 цигарета. Према процјенама Одјељења за макроекономску анализу Управног одбора УИО законски плафон акцизног оптерећења, уколико се у међувремену Закон у том дијелу не измијени, биће достигнут у 2015.г. Најављене измјене Закона, као дио сета мјера које би домаће фискалне власти требале провести у склопу новог *stand-by* аранжамана са Међународним монетарним фондом⁸, подразумевају усклађивање плафона акцизног оптерећења са новом минималном акцизом у Европској унији која од 2014.г. износи 90 евра/1,000 цигарета. Процјењује се да би усклађивање минималне акцизе у БиХ са стандардима ЕУ, уз задржавање исте стопе *ad valorem* акцизе и истог темпа повећања посебне акцизе од 0,15 КМ/пак годишње, период усклађивања стопа акциза у БиХ продужило до 2019-2020.г.

⁸ Више о обавезама из писма намјере: <http://www.imf.org/external/np/loi/2012/bih/091112.pdf>

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, Е-mail: oma@uino.gov.ba
 Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Треће, досадашње континуирано повећање акцизног оптерећења у четири наврата (1.7.2009., 1.1.2010., 1.1.2011. и 1.1.2012.) у значајној мјери је промијенило тржиште цигарета у БиХ. Политика континуираног повећања акцизног оптерећења је довела до снажног повећања малопродајних цијена и умјереног пада потрошње цигарета. У периоду 2008-2011 вриједност тржишта цигарета је повећана за 32%, пореска давања (акцизе, ПДВ) су повећана за 82%, а цијена прије опорезивања (која укључује све трошкове, евентуално царину, те добит/маржу) је смањена за 29%. Нова акцизна политика, у условима континуиране контракције тржишта и снажног смањења удјела обвезника у вриједности промета, захтијева креирање нових пословних стратегија и политика у компанијама дуванске индустрије које држе већину тржишта цигарета у БиХ.

4.2. Трендови (2009-2012)

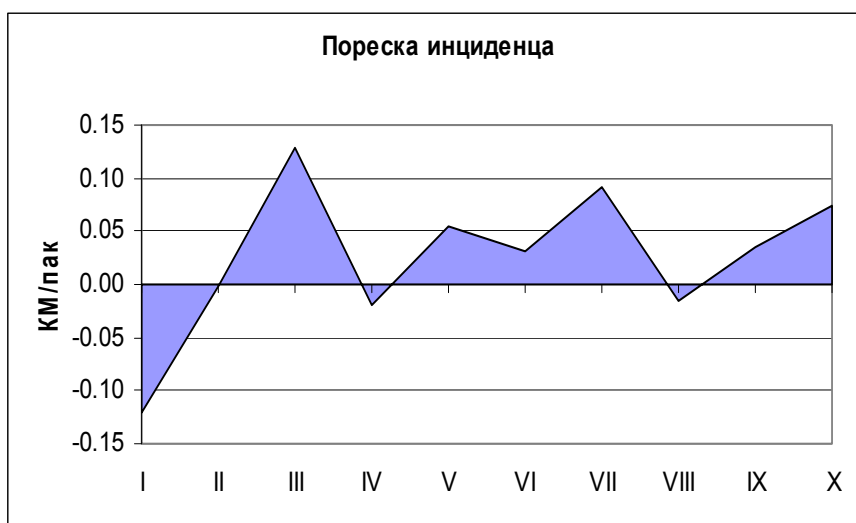
Досадашње кретање потрошње цигарета и просјечне малопродајне цијене (МПЦ) и након четири повећања акциза, и поред снажних осцилација као последице позиционирања компанија из дуванске групације на тржишту, у цјелини је показало стабилну цјеновну нееластичност потрошње цигарета. У периоду 2008-2011 количина цигарета мјерена бројем акцизних маркица је смањена за 14%, док је просјечна пондерисана малопродајна цијена повећана за 57%. Истовремено приходи од акциза су скоро удвостручени (97%). За десет мјесеци 2012.г. испољене су снажне осцилације код издавања акцизних маркица, тако да је у четири мјесеца забиљежено повећање броја издатих маркица, које се кретало и до 17%, а у три мјесеца значајно смањење које је превазилазило и 40%. Кретања просјечне пондерисане малопродајне цијене цигарета у последње три године потврђују изнесену тезу да су могућности за дампиншке цијене исцрпљене. Уколико се додатно акцизно оптерећење од 0,15 КМ/пак (+ ПДВ) пренесе у цијелости на купца укупна инцидентца би требала износити 0,35 КМ/пак за било коју цјеновну категорију. Свако повећање малопродајних цијена које је испод 0,35 КМ/пак указује на подјелу инцидентце између обвезника и потрошача, док неизмијењене цијене указују на сношење инцидентце на терет добити. Најоштрија борба за тржиште цигарета одвијала се у 2010.г, када је просјечна инцидентца износила свега 0,25 КМ/пак. Већ у 2011.години је дошло до исцрпљивања могућности сношења додатног акцизног терета од стране обвезника, што је донијело и значајнији раст просјечне пондерисане малопродајне цијене цигарета у 2011.г.

Графикон 2

Из Графикана 3 уочава се да су дуванске компаније почетни удар акцизног оптерећења од 1.1.2012. сносиле на терет сопствене добити и/или трговачке марже како би задржали купце, да би након тога пословна политика била усмјерена на повећање цијена (мај – јули), чак и преко додатног пореског оптерећења, жртвујући и обим продаје.

Податак да је просјечна пондерисана малопродајна цијена за посматрани период у 2012. износила 2,86 КМ/паковању указује на чињеницу да је пословна политика наступа на тржишту БиХ компанија из дуванске индустрије била усмјерена не само на компензацију смањења добити с почетка 2012.г. већ и на остварење просјечне екстра добити од 0,03 КМ/по паковању, све у условима оштре борбе за редуковано тржиште.

Графикон 3

4.3. Процјена ефеката за 2013

4.3.1. Претпоставке

С обзиром на планирани темпо повећања посебне акцизе од 0,15 КМ/пак годишње и смањење маневарског простора дуванске индустрије за вођење оштрије цјеновне политике у БиХ очекује се успоравање раста просјечне малопродајне цијене до 2015.године, те успоравање пада потрошње цигарета на основу сљедећих претпоставки:

- претпостављамо да су након неколико узастопних повећања малопродајних цијена цигарета од потрошње цигарета одустали слојеви грађана који имају нередовне дохотке, те да су остали само они потрошачи који имају континуиране и стабилне дохотке;
- процесом хармонизације акциза на цигарете са стандардима ЕУ у земљама региона ризици повећања црног тржишта и кријумчарења цигарета у БиХ су значајно смањени, иако постоји пријетња због успоравања процеса хармонизације акциза у Србији;
- очекује се постепени опоравак економије БиХ до 2015.г., који би требао донијети пораст дохотка, што би се требало рефлектовати и на повећање потрошње цигарета.

На темељу горе наведених претпоставки према конзервативном сценарију очекујемо наставак смањења потрошње цигарета, умјеренијим темпом од 5% годишње, као и преношење цјелокупне пореске инциденце на малопродајне цијене цигарета. Процјене ефеката увођења

царина на увоз из Хрватске за 2013. и 2014. годину подразумијевају непромијењену акцизну политику до 2015.г.

Дуванске компаније, произвођач/увозници цигарета из Хрватске могу покушати да ублаже први удар увођења царина на два начина:

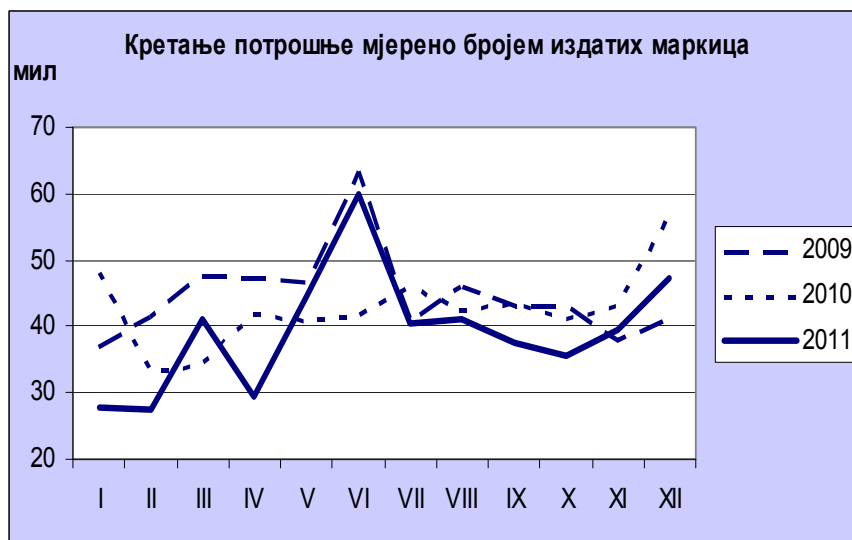
- да гомилају залихе цигарета прије 1.7.2013.
- да носе царину првих мјесец-два на терет сопствене добити или марже.

На дужи рок компаније имају могућност да селективним приступом, зависно од еластичности потрошње појединих брендова, врше тзв. бочно преваљивање, односно да преваљују царину уназад у цијелости или дјелимично на терет сопствене добити или марже код јефтинијих цигарета, те да преваљују царину на малопродајну цијену на терет купаца скупљих цигарета.

Досадашња искуства са повећањем акцизног оптерећења указују да су компаније из дуванске индустрије користиле сва три обрасца понашања. Прво су повећавале количине цигарета у мјесецу који је претходио повећању стопе акцизе (нпр. у јуну 2009., у децембру 2009., 2010. и 2011., вид. Графикон 4) како би повећали продају у текућој години., да би потом након повећања стопа акцизе наступале са дампиншким цијенама, носећи дјелимично терет додатне акцизе и ПДВ-а. Позиционирање великих компанија вођењем политике дампиншких цијена је било ограниченог домета из два разлога:

- низак ниво цијене прије опорезивања не оставља пуно простора за дугорочнију дампиншку политику цијена,
- већина великих увозника нема пуно простора за дампиншку цјеновну политику у БиХ на терет добити остварене на другим тржиштима прилагођавања цјеновне политике на тржишту ЕУ након што су од 1.1.2011.г. чланице започеле са постепеном хармонизацијом стопа акциза на цигарете у складу са новом минималном акцизом у ЕУ.

Трећи су, пак, сигурни у цјеновну нееластичност потрошње њихових брендова, повећавали малопродајне цијене за износе који су превазилазили потребни пораст акцизе и дијела ПДВ-а, компензирајући губитке на добити код брендова са еластичном потрошњом (углавном јефтинијих брендова).

Графикон 4

Реално је очекивати да ће произвођачи/увозници дуванских производа из Хрватске сличне пословне тактике примијенити и непосредно пред улазак Хрватске у ЕУ. При томе је опција

сношења царине финансијски исплативија од опције гомилања залиха, јер је укупан финансијски издатак (одрицање од добити) мањи у односу на износ акцизних обавеза на нагомилане залихе. Иако гомилање залиха може бити иницирано и од стране купаца пред најаву поскупљења пред улазак Хрватске у ЕУ, навлачење залиха цигарета прије дана „Д“ има своје границе, с обзиром да се укупне акцизне обавезе морају платити у року од 5 дана од дана преузимања акцизних маркица, што у случају увозних цигарета подразумијева ангажовање значајних средстава мјесец и више прије пласмана цигарета на тржишту. Од 2008. до 2011.г. удио акцизне обавезе у структури вриједности тржишта цигарета је повећан од 40% на 61%, а у току 2012. на 65% вриједности промета. Новим повећањем посебне акцизе 1.1.2013. тај удио ће бити повећан на 70%. Повећањем посебне акцизе на 0,75 КМ/паковању, уз очекивано смањење потрошње од 5%, проивођачи/увозници цигарета из Хрватске биће обавезни на уплате сса 25 мил КМ индиректних пореза више у односу на 2012.г. Стога, додатно напрезање компанија у погледу осигурања готовине за авансирање акцизних обавеза биће све теже финансирати. У таквој ситуацији увоз прекомјерних залиха цигарета из Хрватске прије 1.7.2013. може бити опција само за кратак рок, сем уколико би трошкови ангажовања додатне готовине или расходи камата, у случају да се акцизне обавезе финансирају краткорочним позајмицама, били значајно мањи од износа царине (+ акциза и ПДВ на тај износ).

У описаним околностима, те имајући у виду досадашње понашање компанија и одговор тржишта, извјесни су краткорочни потези у виду гомилања залиха или преваљивања царине на увоз дуванских производа поријеклом из Хрватске на терет добити произвођача/увозника само у неколико прелазних критичних мјесеци (јуни – август) како би се задржало тржиште. Већ након тога, а поготово са новим повећањима посебне акцизе 1.1.2014., може се очекивати пуно преваљивање царине и додатног терета на купце.

4.3.2. Израчун ефеката

Сем горе изнесених претпоставки које се темеље на досадашњим трендовима, те претпоставки које су заједничке за обје групе посматраних производа, а које су изнесене у поглављу о методолошком приступу, код израчуна ефеката увођење царина на дуванске производе из Хрватске полазимо и од сљедећих специфичних претпоставки:

- статичке претпоставке - задржавање исте структуре брендова, односно потрошње цигарета
- динамичке претпоставке:
 - пад потрошње цигарета од 5% годишње
 - повећање посебне акцизе на цигарете и то: 0,75 КМ/паковању од од 1.1.2012. и 0,90 КМ/паковању од 1.1.2014.

Наведене статичке и динамичке претпоставке су уграђене у оба сценарија (А и Б) и све њихове варијанте.

I Сценарио А – преваљивање царине уназад

Израчун нето ефеката преваљивања царине уназад подразумијева обрачун царина по прерачунатој стопи од 13,04% на просјечну мјесечну царинску основицу за један, односно два мјесеца увоза. Једномјесечно преваљивање би „коштало“ произвођаче/увознике цигарета из Хрватске 0,8 мил КМ. Двије варијанте сценарија А подразумијевају и преваљивање на купце у остатку године, четири посљедња мјесеца 2013 (варијанта „7+1+4“), односно посљедња два мјесеца (варијанта „8+2+2“). Обрачун нето ефеката за ове мјесеце укључује обрачун царине по стопи од 15%, обрачун додатне *ad valorem* акцизе на повећану основицу и додатног ПДВ-а. Поред ових нето ефеката изазваних увођењем царине на увоз дуванских

производа јавиће се и ефекти измјене акцизне политике због редовног повећања посебне акцизе који се рефлектују и на обрачун *ad valorem* акцизе и ПДВ-а.

Табела 3: Обрачун нето ефеката према сценарију А (у мил КМ)

Варијанте сценарија	Царина на терет обвезника	Царина на терет купца	Додатна <i>ad valorem</i> акциза	Додатни ПДВ	Укупно додатни порези
"7+1+4"	0,832	3,374	3,260	1,128	8,594
"8+2+2"	1,664	1,687	1,630	0,564	5,545

II Сценарио Б – преваљивање царине на купца

Израчун нето ефеката подразумијева обрачун царина по стопи од 15%, обрачун додатне *ad valorem* акцизе због укључивања царине у обрачун основице ове акцизе, те обрачун додатног ПДВ-а на износ царине и додатне *ad valorem* акцизе. Поред ових нето ефеката изазваних увођењем царине на увоз дуванских производа јавиће се и ефекти измјене акцизне политике због редовног повећања посебне акцизе који се рефлектују и на обрачун *ad valorem* акцизе и ПДВ-а.

Табела 4: Обрачун нето ефеката према сценарију Б (у мил КМ)

сценарио	царина	Додатна <i>ad valorem</i> акциза	Додатни ПДВ	Укупно додатни порези
основни сценарио Б	5,061	4,890	1,692	11,643
"7+5"	4,218	4,075	1,410	9,702
"8+4"	3,374	3,260	1,128	7,762

4.3.3. Рекапитулација

Претходна анализа сценарија и изнесена досадашња пракса компанија из дуванске индустрије приликом повећања акцизног оптерећења указују на одрживост три варијанте изложених сценарија. Вјероватна политика наступа на тржишту цигарета БиХ у условима промјене царинског режима обухватиће гомилање залиха цигарета прије 1.7.2013., барем у обиму да се задовољи повећана потражња купаца пред поскупљење производа, те селективну цјеновну политику према одређеним брендovima. Преваљивање царина уназад на терет сопствене добити и марже биће извјесна пословна тактика за јефтиније цјеновне скупине цигарета. Можемо закључити да су компаније које имају више брендова у различитим цјеновним скупинама склоне бочном преваљивању нових пореских намета на терет скупљих брендова са нееласничном потрошњом, односно купаца са вишим дохоцима. Стога, извјесно је да ће се нето ефекти увођења царина на цигарете из Хрватске у 2013. на приходе од индиректних пореза кретати између 7 и 10 мил КМ у тој години. Имајући у виду текуће промјене акцизне политике то значи да ће компаније које увозе цигарете из Хрватске у 2013. години платити укупно између 32 и 35 мил КМ додатних пореских обавеза по основу индиректних пореза.

4.4. Процјена нето ефеката у 2014

Процјена нето фискалних ефеката увођења царина на цигарете из Хрватске у 2014. заснива се на паду потрошње цигарета од 5% у тој години и повећању посебне акцизе на 0,90 КМ/паковању. Повећање акцизног оптерећења у таквим условима ће захтијевати сса 22 мил КМ додатних прихода од индиректних пореза на увезене цигарете из Хрватске. Све то води ка увјерењу да ће у тој години бити исцрпљене све могућности за преваљивање царине и додатних пореских обавеза на терет увозника. Сем тога, вишегодишње повећавање посебне

акцизе на цигарете постепено доводи до елиминације неквалитетних и најјефтинијих брендова са тржишта и сужавања цјеновног распона између најјефтинијих и најскупљих цигарета. На примјер, прије ступања на снагу новог Закона о акцизама распон цијена водећих брендова јефтених и скупих цигарета износио је 1 : 2,6, да би 2012.г. тај распон износио 1 : 1,4. Сужавањем цјеновног распона разлике у цијени брендова за конзументе постају све мање релевантне.

Обрачун нето ефеката зависи од политике компанија које увозе цигарете из Хрватске и њиховој стратегији наступа на тржишту БиХ у 2013.г. у вријеме уласка Хрватске у ЕУ. На износ нето ефеката у 2014.г. утичу фактори попут количине увоза цигарета на које није плаћена царина и количине цигарета код којих је царина преваљивана уназад на терет добити или марже. Свако веће помјерање у односу на стандардну шему увоза цигарета и гомилање залиха прије 1.7.2013. појачава асиметричност ефеката у 2014.години у корист наплате прихода од индиректних пореза у тој години. Исти ефекат има и преваљивање царине уназад. Што су веће количине цигарета на које је царина преваљена уназад у 2013.г. то ће фискални ефекти у 2014.г. бити већи. Према процјенама може се очекивати да ће нето ефекти увођења царина на приходе од индиректних пореза у 2014.г. износити између 12 и 14 мил КМ.

V. ОСТАЛИ ПРОИЗВОДИ

5.1. Статичка анализа ефеката

Статичка анализа ефеката увођења царина на остале производе заснива се на претпоставки задржавања истог обима увоза и након 1.7.2013. Према Анексу III (д) Споразума са ЕУ царине се задржавају на увоз одређених производа поријеклом из ЕУ који припадају тарифним бројевима 01-24. Удио у количини, мјерене у килограмима, и удио у царинској вриједности приказани су у Табели 5. Царинско оптерећење производа појединих тарифних бројева, зависно од висине стопа *ad valorem* и специфичне царине премашиће и 50%.

Табела 5: Статичка процјена годишњих ефеката царине по тарифним бројевима

Главе царинске тарифе	% вриједности	% количине	Царинско оптерећење
1. Живе животиње	4.49%	3.36%	33.48%
2. Месо и јестиви клаонични производи	2.40%	0.94%	51.03%
3. Рибе и љускавци, мекушци и остали водени бескичмењаци	0.18%	0.11%	34.10%
4. Млијeko и други млијечни производи; јаја перади; птичија јаја; природни мед; јестиви производи животињског поријекла	12.84%	9.13%	17.39%
6. Живо дрвеће и друге биљке; луковице	0.00%	0.00%	9.03%
7. Јестиво поврће	0.55%	2.02%	29.32%
8. Јестиво воће и орашасте плодови; коре агрума	0.23%	0.55%	18.06%
16. Прерађевине од меса, риба, љускаваца, мекушаца или других водених бескичмењака	2.24%	3.51%	54.24%

17. Шећери и производи од шећера	10.70%	2.42%	9.03%
18. Какао и производи од какаа	4.52%	2.39%	4.34%
19. Производи на основи житарица, брашна, шкроба или млијека; сластичарски производи	1.02%	2.24%	24.45%
20. Производи од поврћа, воћа, орашастих плодова или осталих дијелова биљака	6.16%	0.59%	19.44%
21. Разни прехранбени производи	40.86%	1.72%	2.48%
22. Пића, алкохоли и сирће	100.00%	71.02%	15.27%

Код процјене статичких ефеката могуће су два сценарија. Први сценарио подразумијева преваљивање додатне царине у цијелости уназад на терет увозника, односно на претходне фазе у ланцу набаве. Други сценарио подразумијева преваљивање царине и додатног ПДВ-а у цијелости на малопродајне цијене, односно на купце. Преглед израчунатих ефеката код оба сценарија на царинску основицу из 2011.г. дат је у Табели 6.

Табела 6.: Статичка процјена годишњи ефекти (мил КМ)

Сценарио	<i>Ad valorem</i> царина	Специфична царина	Укупно царина	ПДВ	Укупни ефекти
А. Преваљивање уназад	12.979	43.999	56.978		56.978
Б. Преваљивање на купца	17.740	43.999	61.739	10.4956	72.235

5.2. Динамичка анализа ефеката за 2013

Статички ефекти могу послужити не само као оријентир о размјерама увођења царина, већ и као основа за креирање сценарија који ће бити прилагођени реалној ситуацији. *Прво*, будући да се царински режим увоза одређених производа из Хрватске мијења од 1.7.2013.г. ефекти се не распостире на цијелу годину, већ дијелом у 2013. и дијелом у 2014. години. *Друго*, потребно је узети у обзир и могуће пословне политике увозника поришхода из Хрватске и реакције потрошача у БиХ. *Треће*, динамички сценарији укључују и претпоставку пада потрошње роба из Хрватске изазваног увођењем царина. Процјењујемо да би пад потрошње роба из Хрватске износио 10%. Претпоставка о паду потрошње роба из Хрватске се заснива на чињеници да су царинске стопе које се уводе високе на већину добара. *Ad valorem* царина се креће и до 10% (изузетак су дувански производи гдје је стопа 15%), а специфична до 3,5 КМ/кг. Из тог разлога, није вјероватно да би привредни субјекти у условима оштре економске кризе и неликвидности могли сносити већи дио царине на свој терет у дужем периоду. Преваљивање царине уназад на терет добити или претходника у ланцу (добављача) није безначајно у финансијском смислу. Прорачуни показују да би у том случају додатна царина износила 21% садашње царинске вриједности. Због високог удјела прихода од специфичне царине, који према статичкој процјени износи чак 77%, могуће је да се домаћи купци окрену домаћим произвођачима уколико они буду конкурентнији од хрватских. Поред тога, потребно је укалкулисати и одређени пад потрошње и због супституције робе из Хрватске робама из других држава СЕФТА (Србије, на првом мјесту) које су под бесцаринским режимом.

С друге стране постоје и фактори који би могли ублажити пад увоза из Хрватске. Први фактор је структура увоза на који ће се плаћати царина. Будући да је опсег добара који ће бити под режимом царине ограничен је на прехранбена добра, која припадају локалним добрима која су цјеновно нееластична, пораст цијена би могао бити апсорбован од стране купаца. То нам потврђују и случајеви раста цијена сировина, енергената и прехранбених

производа код поремећаја на свјетском тржишту у 2008., те раста цијена енергената у 2012. који су се прелили на малопродајне цијене. Исто тако, петогодишње смањење царина на производе из ЕУ није донијело смањење малопродајних цијена у земљи, што поново потврђује претпоставку о нееластичним локалним добрима. Позната је и чињеница да велики дио роба које се увозе из Хрватске имају своје сталне купце у БиХ. Ради се о провјереним брендovima произвођача из Хрватске са дугогодишњом традицијом који датирају из времена СФРЈ и раније. Будући да многи купци преферирају бренд у односу на цијену потрошња роба из Хрватске може бити у великој мјери цјеновно нееластична, тако да повећање малопродајних цијена након увођења царина не би требало бити потицај за смањење потрошње. Поред традиције склоности ка потрошњи грађана БиХ према добрима из Хрватске је одређена и географски, с обзиром да су одређене регије у БиХ које гравитирају Хрватској склоније потрошњи роба из Хрватске. Не треба занемарити ни утицај политичких фактора на избор потрошачких добара. Према подацима Агенције за статистику БиХ и ентитетских статистичких агенција удио Федерације БиХ у укупном увозу БиХ износи 69%, с тим да у увозу добара поријеклом из Хрватске тај удио износи чак 87%. Стога, може се очекивати да ће ефекат супституције увоза из Хрватске увозом из других чланица СЕФТА (на првом мјесту Србије) неће бити драстичан у ФБиХ, а у Републици Српској, и ако се увоз из Хрватске преполови, пад укупне потрошње добара из Хрватске у БиХ не би требао прећи пројектованих 10% због ниског пондера увоза Републике Српске.

Као и код процјене ефеката код дуванских производа развијена су два основна динамичка сценарија и неколико варијанти у оквиру њих. Сценарији се базирају на ограниченом преваљивању царине уназад и гомилању производа прије 1.7.2013.г. У остатку године се врши преваљивање на купца. Пад потрошње од 10% ограничен је само на увоз у мјесецима у којима се врши преваљивање царине на купца. Наведене претпоставке су уграђене у оба сценарија (А и Б) и све њихове варијанте.

I Сценарио А – преваљивање царине уназад

Израчун нето ефеката преваљивања царине уназад код производа који ће бити оптерећени само *ad valorem* акцизом подразумијева обрачун царина по прерачунатој стопи царине на просјечну мјесечну царинску основицу за један, односно два мјесеца увоза. Код производа који ће бити оптерећени и *ad valorem* и специфичним царинама обрачун ефеката преваљивања царине уназад је сложенији, јер треба укључити ефекте обје царине. Сценарио А је разрађен у двије варијанте. Варијанта „7+1+4“ подразумијева повећавање увоза у првих шест мјесеци 2013 за додатне једномјесечне залихе, те једномјесечно преваљивање уназад. Варијанта „8+2+2“ подразумијева повећавање увоза у првих шест мјесеци 2013 за додатне двомјесечне залихе, те двомјесечно преваљивање царине уназад. Двије варијанте сценарија А подразумијевају и преваљивање на купце у остатку године, четири посљедња мјесеца 2013 (варијанта „7+1+4“), односно посљедња два мјесеца (варијанта „8+2+2“). Обрачун нето ефеката за ове мјесеце укључује обрачун одређене *ad valorem* царине, обрачун специфичне царине и додатног ПДВ-а на царину која се преваљује на купца.

Табела 7: Обрачун нето ефеката према сценарију А

(у мил КМ)

Варијанте сценарија	<i>Ad valorem</i> царина уназад	<i>Ad valorem</i> царина на купца	Специфична царина уназад	Специфична царина на купца	Укупно царина	ПДВ	укупно ефекти
„7+1+4“	1,137	5,750	1,210	14,331	22,430	3,413	25,844
„8+2+2“	2,274	3,021	7,413	7,289	19,998	1,752	21,751

II *Сценарио Б – преваљивање царине на купца*

Израчун нето ефеката подразумијева умањење увезених количина, односно царинске основице, због пада потрошње, потом обрачун царина (*ad valorem* и специфична) прописаних Царинском тарифом за увоз из ЕУ за сваки производ на умањену основицу, сем дуванских за које је претходно направљена засебна калкулација ефеката. Основни сценарио одговара полугодишњој статичкој процјени по сценарију Б., односно, у случају 2013., укључује шест мјесеци увоза по садашњем режиму и шест мјесеци преваљивања на купца. Израчунати ефекти укључују и додатни ПДВ на ефекте царина које се преваљују на купца.

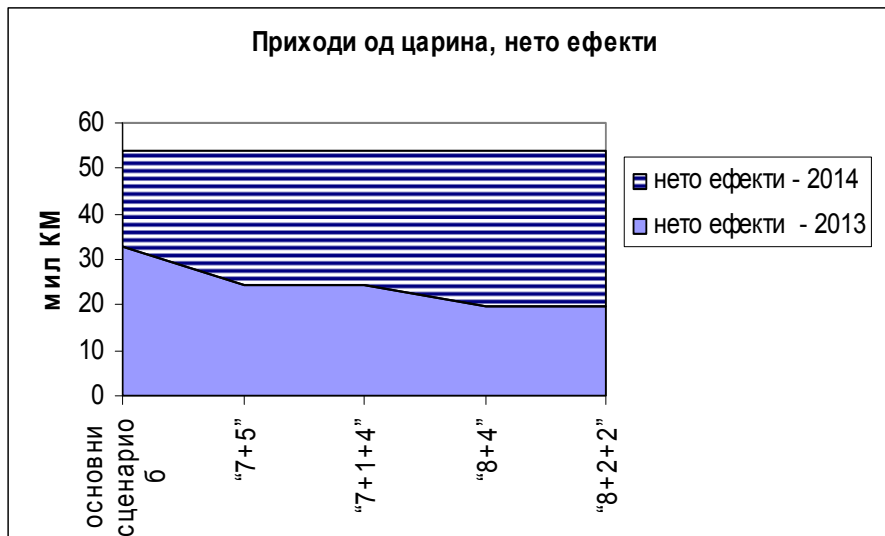
Табела 8: Обрачун нето ефеката према сценарију Б (у мил КМ)

Варијанте сценарија	<i>ad valorem</i> царина на купца	Специфична царина на купца	Укупно царина	ПДВ	Укупно ефекти
основни сценарио Б	9,534	23,885	33,420	33,420	33,420
"7+5"	7,065	17,761	24,827	24,827	24,827
"8+4"	5,751	14,332	20,083	20,083	20,083

Према прегледима ефеката по горе наведеним сценаријима нето ефекат увођења царина на приходе од индиректних пореза у 2013.г. могао би се кретати у распону од 20 до 33 мил КМ.

5.3. Динамичка анализа ефеката за 2014

Процјена нето фискалних ефеката увођења царина на остале производе из Хрватске у 2014. заснива се на претпоставки да ће због присутне економске кризе пословне политике увозника/произвођача производа из Хрватске које подразумијевају мјере за ублажавање ефеката увођења царина (гомилање залиха пред 1.7.2013.г., преваљивање царине уназад) бити исцрпљене у 2013., те да ће у 2014.г. доћи до преваљивања царине на купце у цијелости. Претпоставља се да ће увоз количински бити мањи у 2014.г. за 10% у односу на 2011.г. Нето ефекти увођења царина у 2014.г. се добијају на начин да се статичке годишње процјене умање за ефекте испољене у другом дијелу 2013.г. Обрачун нето ефеката зависи од сценарија дешавања у 2013.г. Свако веће помјерање у односу на стандардну шему увоза и гомилање залиха прије 1.7.2013. појачава асиметричност ефеката у 2014.години у корист наплате прихода од индиректних пореза у тој години. Исти ефекат има и преваљивање царине уназад. Што су веће количине добара на које је царина преваљена уназад у 2013.г. то ће фискални ефекти у 2014.г. бити већи. Одбацујући екстремна сценарија може се очекивати да ће нето ефекти увођења царина на приходе од индиректних пореза у 2014.г. износити између 21 и 34 мил КМ (Графикон 5).

Графикон 5

VI. РЕКАПИТУЛАЦИЈА НЕТО ЕФЕКТА

Табела 9:

у мил КМ

сценарио	царина	акциза	ПДВ	укупно
2013				
преваљивање уназад				
"7+1+4"	28,658	3,260	4,477	36,396
"8+2+2"	22,960	1,630	2,283	26,873
преваљивање на купца				
основни сценарио Б	37,839	4,890	7,264	49,993
"7+5"	28,578	4,075	5,551	38,203
"8+4"	23,078	3,260	4,477	30,815

Табела 10:

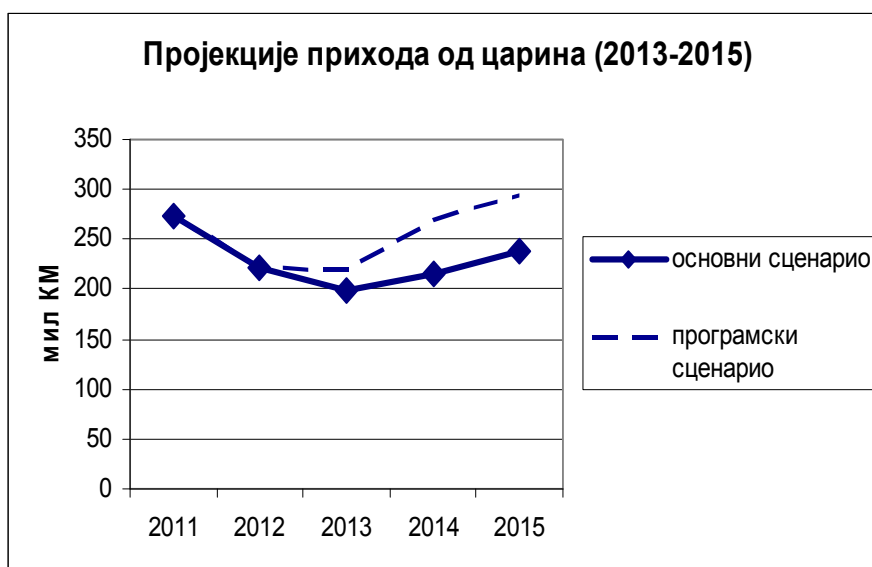
у мил КМ

2014				
преваљивање уназад				
"7+1+4"	35,759	6,031	7,104	48,894
"8+2+2"	42,288	7,661	8,491	58,440
преваљивање на купца				
основни сценарио Б	25,747	2,953	4,624	33,324
"7+5"	35,007	3,768	6,337	45,112
"8+4"	40,507	4,583	7,410	52,500

VII. СРЕДЊОРОЧНИ ФИСКАЛНИ СЦЕНАРИО (2013-2015)

Потребно је напоменути да израчунати ефекти за 2014.г. (Табела 10) представљају нето ефекте текуће у односу на претходну годину (Γ_T/Γ_{T-1}). Међутим, за израду пројекција прихода од индиректних пореза за 2014.г. потребан је другачији приступ. С обзиром да основни сценарио пројекција прихода од индиректних пореза (вид. Графикон 1, 2013-2015) не укључује измјене царинске политике према Хрватској у сврху израде програмског сценарија за 2014.г. потребно је узети укупне годишње ефекте у 2014.г., који за царине износе 63 мил КМ.

Поред тога, потребно је имати у виду да основни сценарио пројекција укључује и царинске дажбине које се у оквиру СЕФТА наплаћују на ограничен опсег роба. У том смислу приликом израде програмског сценарија пројекција за 2014.г. потребно је укупне годишње ефекте увођења царина на увоз из Хрватске, презентирани у овом раду, умањити за износ прихода који ће бити изгубљен због престанка примјене СЕФТА споразума на увоз из Хрватске (Графикон 6).

Графикон 6

Напомена:

Чланак је доступан на линку: http://www.oma.uino.gov.ba/publikacije/Procjena_sr.pdf

Анализа тржишта цигарета у БиХ за период 2007 – 2012

(Аутор: Александар Ескић, макроекономиста у Одјељењу)

Увод

Тржиште цигарета налази се у изузетно динамичној фази. У протеклих неколико година велике промјене су се десиле како на страни произвођача/трговаца и потрошача, тако и на страни регулатора. На страни регистрованих трговаца чини се да је дошло до одређене прекомпозиције с тим да домаћи произвођачи полако губе утрку са иностраном конкуренцијом. То се најбоље може видјети на Графикону 1 – Кретање количине домаћих и увозних цигарета за период 2007 – I-IX 2012. година.

Графикон 1.

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ

Чињеница је да опадају количине повучених маркица и од стране увозника и од стране домаћих произвођача, али од стране домаћих произвођача опадају знатно интензивније. Тај пад је био скоро подједнак и у 2010. години и у 2011. години и износио је око 17% у односу на претходну годину, док је број повучених маркица од стране увозника прво порастао за 5% у 2010. години да би опао за око 4% у 2011. години. Ако поредимо првих девет мјесеци текуће године у односу на исти период претходне године имамо да је број повучених маркица од стране домаћих произвођача опао за додатних 15%. Остаје да се види да ли ће се позиција домаћих произвођача поправити у наредном периоду.

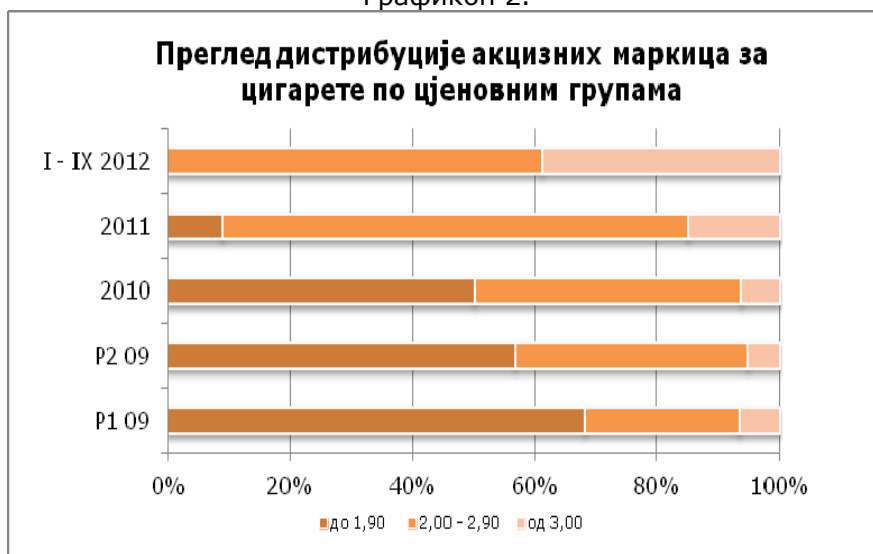
Преглед дистрибуције цигарета по цјеновним групама/категоријама

Понашање потрошача је доживјело праву револуцију такође. Иако не треба занемарити утицај спроведених јавних кампања које су наглашавале штетне утицаје пушења по људско здравље и чији је крајњи циљ био смањење потрошње цигарета, чини се да је велику улогу одиграла цјеновна политика произвођача и трговаца индукована одлукама регулатора. Наиме, познато је да са ступањем на снагу Закона о акцизама у БиХ половином 2009. године долази до редовног, континуираног повећања специфичне акцизне компоненте за 0,15 КМ по паковању цигарета од 20 комада. Иако односна одредба Закона одређује редовно годишње повећање специфичне акцизне обавезе за *најмање* 0,15 КМ по паковању, Управни

одбор УИО БиХ се до сада одређивао да слиједи минимално повећање акцизног оптерећења како би до половине ове декаде укупно акцизно оптерећење било у нивоу минималног стандарда тада важећег прописа Европске уније. Овако креирана политика опорезивања цигарета са предвидивим инкременталним повећањем акцизне обавезе била је поздрављена од стране доброг дијела пословне заједнице и јавности уопште.

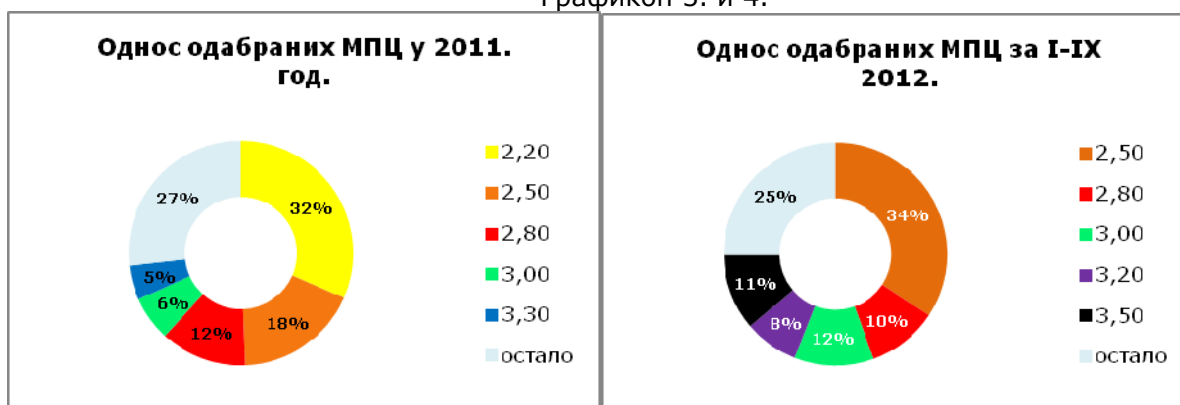
Произвођачи и трговци су одређивали малопродајне цијене тако да су у појединим моментима преузимали на себе дио новог терета како би растеретили малопродајну цијену, али много чешће су у потпуности пребацивали терет повећања акцизне обавезе на купце. Купци су реаговали и доносили одлуке према својим преференцијама и у складу са својим могућностима. Сублимација наведених акција се најбоље види на слиједећем Графикону 2 – Преглед дистрибуције акцизних маркица за цигарете по цјеновним групама као и на Графиконима 3. и 4.

Графикон 2.

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ

Графикон 3. и 4.

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ

И док се на Графикону 2. јасно види да је цјеновна група до 1,90 КМ била доминантна са учешћем преко 50%, прошле године ствари се рапидно почињу мијењати што је очекивано резултирало потпуним нестанком ове цјеновне групе током 2012. године. У првих девет мјесеци долази до наглог пораста учешћа цјеновне групе од преко 3 КМ које износи око 40%.

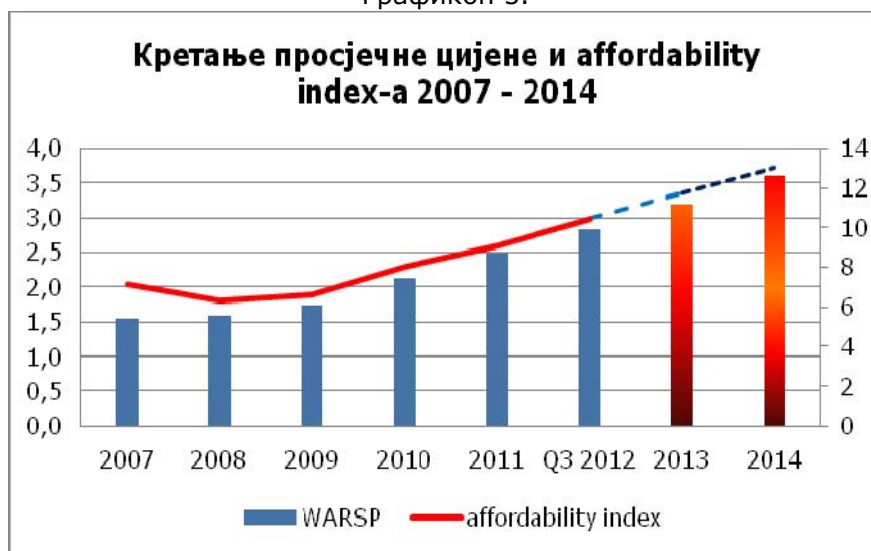
Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
 Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел: +387 33 279 553, Fax: +387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Томе свакако доприноси чињеница да су произвођачи неких од брендова који имају изузетно лојалне потрошаче прешли овај праг од 3 КМ одређујући малопродајну цијену као најважнијег дијела тржишног наступа.

На Графиконима 4. и 5. дат је приказ односа одређених малопродајних цјеновних категорија у укупно издатим маркицама за тај период. У оба анализирана периода 6 најважнијих цјеновних категорија учествује са око 75% што говори о израженој хетерогености тржишта цигарета у БиХ. Сваки од тржишних играча настоји се и цјеновно разликовати од конкуренције.

Резултанта редовних годишњих одлука регулатора и цјеновне политике сваког појединог трговца најбоље се види на Графикону 5. Плави ступци на Графикону представљају стварну висину просјечне пондерисане малопродајне цијене за наведени период (лијева скала). Видимо да се она до сада кретала у одмјереним скоковима што нам даје за право да претпоставимо да се утврђени образац неће рапидно промијенити уколико релеватне политике остану на приближно истом положају.

Графикон 5.

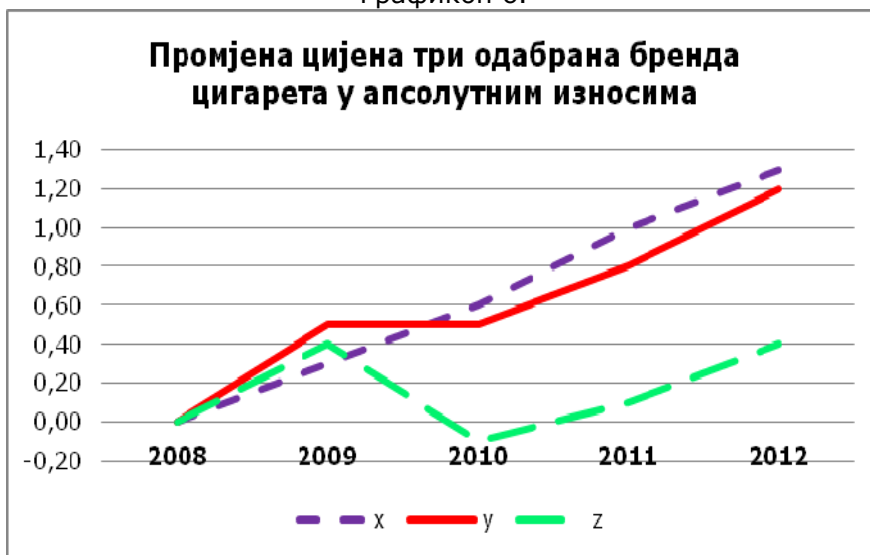
Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ и Агенција за статистику БиХ

Крива линија на Графикону представља кретање величине „*affordability index*“, која представља однос просјечне пондерисане цијене и просјечне дневне нето зараде у БиХ за одређени период (десна скала). Уколико би се обе ове појаве кретале истом динамиком, тада не би дошло до промјене вриједности *affordability index*-а. Али обзиром да то није случај, узимајући у обзир чињеницу да се плате нису значајно мијењале током протеклих неколико година, имамо да је *affordability index* порастао усљед раста просјечне пондерисане цијене цигарета. Оно на што многи аналитичари тржишта цигарета указују да уколико се пробије магична граница од 12, онда можемо очекивати значајан пад потрошње цигарета као и прибјегавању супституцији потрошње цигарета осталим дуванским прерађевинама укључујући и нелегалну производњу и трговину цигаретама.

У наставку на Графиконима 6. и 7. представљена је мини анализа кретања цијена три насумично одабрана бренда цигарета током посматраног периода 2008 – 2012. година. Потребно је истакнути да се ради о стварним подацима са циљем тестирања хипотезе да произвођачи/трговци највећим дијелом свако ново акцизно оптерећење пребацују на крајњег потрошача. Како би се стекао потпунији увид, израчун је рађен како у апсолутним тако и у

релативним износима. На Графикону 6. је представљена промјена цијена у релативним износима и то тако да се малопродајна цијена из 2008. године (прије ступања на снагу новог Закона о акцизама у БиХ) узима као базна и на основу ње се рачунају индекс промјене цијена у наредним периодима. Као што је и било логично за претпоставити, бренд са најнижом малопродајном цијеном је имао и највеће релативне промјене што је у овом случају бренд X.

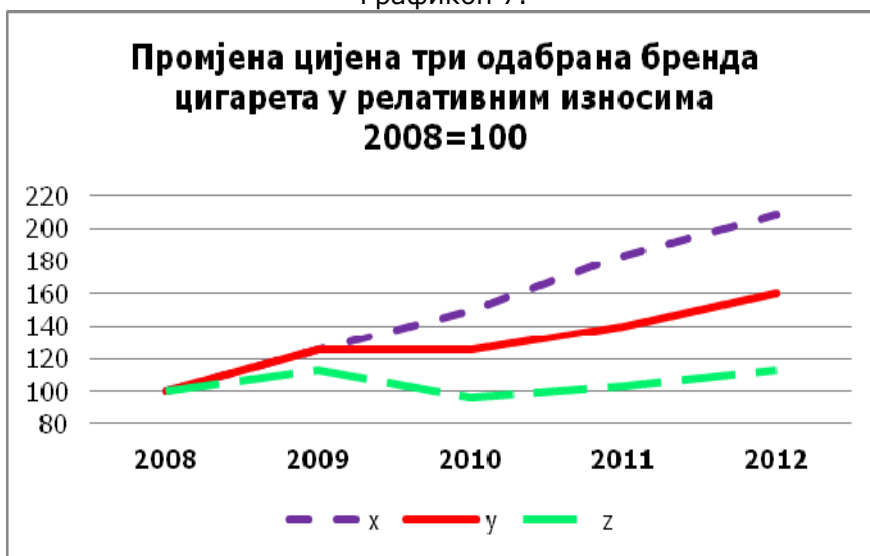
Графикон 6.

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ

У овом случају посебно је занимљиво кретање цијена бренда Z, стога је дат Графикон 7. на којем је приказана промјена цијена посматраних брендова у анализираном периоду. Може се примјетити да промјена цијена брендова X и Y конвергира у дужем року иако постоје одређене битне разлике уколико се анализа врши за сваки период посебно.

Графикон 7.

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ

Но, оно што је најинтересантније је кретање промјене цијене бренда Z. Чак и након два повећања укупне акцизне обавезе, малопродајна цијена бренда Z је нижа него на почетку

посматраног периода. Тешко је схватити логику оваквог понашања које је у сваком случају неодрживо у дугом року. Истовремено је потребно истакнути да је анализа рађена на бази малопродајних цијена које су преовладавале, иако је евидентно да су се мијењале током посматраног периода (године).

Кретање броја издатих маркица и прихода од акциза на цигарете у неким земљама ЕУ и БиХ

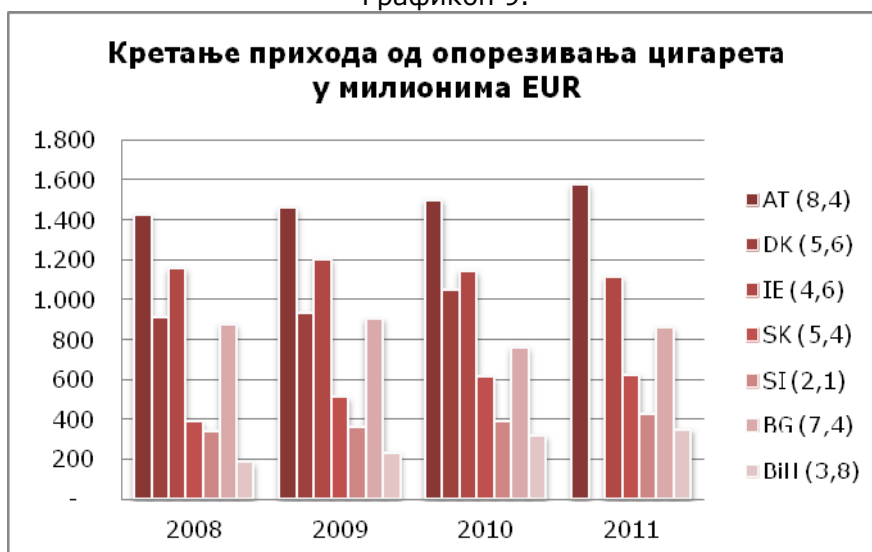
Да би се вршила поређења, неопходно је располагати квалитетном статистиком. У наставку, на Графиконима 8. и 9. представљено је поређење БиХ са осталим одабраним земљама Европске уније за период 2008 – 2011. У загради, поред имена земаља, налази се процијењени број становника у 2011. години сваке од њих.

Графикон 8.

Извор: УИО БиХ, Евростат и Европска комисија – *Excise Duty Tables*, July 1st 2012

Графикон 9.

Извор: УИО БиХ, Евростат и Европска комисија – *Excise Duty Tables*, July 1st 2012

Из горњих графикана може се видјети да је Бугарска имала најоштрији пад броја издатих маркица за цигарете у посматраном периоду док су се код Словачке јављале оштре осцилације највјероватније због промјена акцизне политике током посматраног периода. У погледу прихода од акциза може се примјетити да Аустрија предњачи у односу на остале анализиране земље и има позитивну тенденцију упркос смањењу броја издатих маркица током 2011. године. Што се тиче Босне и Херцеговине примјетно је да остварује знатно ниже приходе од акциза на цигарете иако се по броју издатих маркица налази иза Аустрије и Бугарске.

У наставку у Табели 1 представљена су два индикатора; један се односи на број повучених маркица *per capita*, док други представља приход од акцизе на цигарете *per capita*. И овдје видимо да Босна и Херцеговина не заостаје у погледу количине *per capita*, док знатно заостаје за другим земљама када се посматра приход од акцизе на цигарете *per capita*.

Табела 1.

	Број повучених маркица <i>per capita</i>	Приход од акцизе на цигарете <i>per capita</i>
АТ: Аустрија	77	188
ДК: Данска	62	193
ИЕ: Ирска	45	242
СК: Словачка	67	115
СИ: Словенија	120	203
БГ: Бугарска	74	116
БиХ: Босна и Херцеговина	118	88

Извор: УИО БиХ, Евростат и Европска комисија – *Excise Duty Tables*, July 1st 2012

Закључак

Када се сумира све горе изнесено, може се закључити да се тржиште цигарета у Босни и Херцеговини по много чему разликује од посматраних земаља чланица ЕУ. Иако се у посљедње три и по године висина акцизне обавезе четири пута мијењала на више (од 01.01.2013. године и по пети пут) још увијек се структура и укупна акцизна обавеза не подудара са земљама чланицама. Као добар индикатор се наводи висина акцизне обавезе по паковању цигарета тако да она у Аустрији износи 2,4 евра, у Данској 3,2 евра, у Словенији 1,7 евра док у Босни и Херцеговини износи свега 0,7 евра.

Чињеница је да је усљед повећања малопродајне цијене дошло до смањења укупне потрошње цигарета, с тим да је тај пад још увијек скроман у поређењу са неким земљама Уније попут Бугарске (52%), Њемачке (40%), Шпаније (32%) итд. Истовремено, примјетан је растући тренд потрошње фино резаног дувана тако да укупни приходи од опорезивања ове врсте дуванских прерађевина у Белгији достиже скоро 15% укупних прихода од опорезивања дувана и дуванских производа укључујући цигарете. Само у Њемачкој у току 2011. године прикупљено је око 1,2 милијарде евра од опорезивања фино резаног дувана. У периоду 2008 – 2011. година потрошња фино резаног дувана у Бугарској је повећана за 7 пута, у Словачкој за 4 пута док је у Словенији већа за 2,65 пута.

Регулатор у Босни и Херцеговини требало би да сагледа искуства ових земаља и усклади тј. изједначки порески третман цигарета са осталим производима од дувана како би цијеновно узрокована повећана потражња за фино резаним дуваном била демотивисана. На крају, и ЕУ као и Свјетска здравствена организација снажно препоручују овакво дјеловање.

*Свим нашим сарадницима у министарствима финансија БиХ,
Федерације БиХ, Републике Српске, Брчко Дистрикта, кантона,
општина и ванбуџетских фондова,
као и свим читаоцима,
желимо срећну и успјешну Нову 2013. годину!*

Консолидовани извјештаји

припремила: Александра Регоје, макроекономиста у Одјељењу

Табела 1. (Консолидовани извјештаји: БиХ, ентитети, ЈР)

Прелиминарни консолидовани извјештај укључује:

- приходе од индиректних пореза које прикупља Управа за индиректно опорезивање на Јединствени рачун,
- трансфере са Јединственог рачуна УИО,
- приходе и расходе буџета институција Босне и Херцеговине,
- приходе и расходе буџета Федерације БиХ,
- приходе и расходе буџета Републике Српске*

Извјештај не укључује неусклађене приходе прикупљене на ЈР УИО.

Табела 2 (Консолидовани извјештаји: Општа влада)

Прелиминарни консолидовани извјештај укључује:

- приходе и расходе буџета институција БиХ,
- приходе и расходе буџета ФБиХ и кантона, општина и фондова у ФБиХ,
- приходе и расходе буџета РС*, општина и фондова у РС,
- приходе и расходе буџета БД и фондова у БД.

Табела 3 (Консолидовани извјештаји: Централна влада)

Прелиминарни консолидовани извјештај укључује:

- приходе и расходе буџета институција БиХ,
- приходе и расходе буџета ФБиХ и кантона,
- приходе и расходе буџета РС*,
- приходе и расходе буџета БД.

Табела 4 (Консолидовани извјештаји: Кантони)

Консолидовани извјештај укључује:

- Приходе и расходе буџета кантона,
- Приходе и расходе буџета припадајућих општина.

Извјештај је израђен по методологији која је кориштена прије 2012. године, обзиром да су при његовој изради кориштени подаци извјештајних јединица сачињени по старим обрасцима.

Нето финансирање се односи на разлику примљених зајмова и њихове отплате. Нето позајмљивање представља разлику позајмљивања и примљених отплата зајмова.

**Обухваћено: (А) буџет Републике и ванбуџетска средства евидентирана у Главној књизи трезора РС, (Б) укупно ино-задужење за пројекте који се реализују преко општина и предузећа, (В) податке корисника буџета Републике који имају сопствене банковне рачуне (укључујући и неке јединице за имплементацију ино-пројеката формиране при министарствима)*

Консолидовани извјештај: ЈР, Институције БиХ, ентитети, 2012

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	I-X
Укупни приходи	418,2	402,4	532,5	503,0	501,9	541,0	519,9	572,2	526,4	552,3	5069,9
Порези	382,4	357,6	455,6	440,0	460,7	441,2	484,6	508,9	457,5	496,6	4485,2
Директни порези	23,4	27,8	58,3	40,5	34,4	28,9	29,0	29,0	26,1	30,7	328,2
Порези на доходак и добит	22,8	27,1	57,3	39,6	33,4	27,9	27,9	27,9	25,3	29,7	318,9
Порез на имовину	0,6	0,7	1,0	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	0,9	1,0	9,3
Индиректни порези (нето)	358,8	329,8	397,1	399,5	426,2	412,0	455,3	479,9	431,0	465,0	4154,6
ПДВ	217,9	210,1	264,0	252,3	267,4	260,0	282,4	300,0	284,6	306,2	2645,0
Акцизе	105,9	85,2	91,1	102,9	114,4	109,1	124,5	129,3	100,8	110,8	1074,0
Путарина	21,2	19,0	20,6	22,7	23,9	23,5	27,0	29,6	25,1	24,8	237,4
Царине	12,6	14,5	20,1	20,1	19,1	18,0	19,7	19,6	19,2	21,5	184,4
Остали индиректни порези	1,2	1,0	1,3	1,5	1,4	1,4	1,6	1,4	1,3	1,7	13,8
Остали порези	0,2	0,1	0,1	0,0	0,1	0,3	0,3	0,0	0,3	0,8	2,3
Доприноси за социјално осигурање	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Грантови од страних влада и међ. организација	1,8	1,1	0,6	1,1	0,4	7,1	0,4	1,3	2,0	1,0	16,9
Непорески приходи	33,8	43,2	77,0	61,9	40,8	91,8	34,8	62,0	66,9	54,7	566,8
Трансфери од осталих буџетских јединица	0,2	0,5	-0,7	0,1	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	I-X
Укупни расходи	421,0	386,8	457,0	480,2	456,3	484,7	504,2	534,5	513,9	533,9	4772,6
Текући расходи	416,5	382,3	453,2	475,3	450,4	468,8	490,1	523,9	504,8	522,3	4687,6
Бруто плате и накнаде запослених	130,3	131,5	133,0	133,6	129,2	129,2	134,0	126,2	129,6	128,6	1305,3
Издаци за материјал и услуге	13,3	17,2	26,2	29,4	27,6	31,8	24,0	26,5	36,6	27,2	259,8
Дознаке на име социјалне заштите	51,5	52,7	65,1	55,1	45,3	57,9	58,8	57,5	57,9	59,7	561,5
Издаци за камате	5,0	5,8	19,2	8,5	14,3	27,6	5,0	9,5	17,3	10,7	123,0
Издаци по основу камата у иностранству	4,2	4,4	9,7	7,3	9,8	20,7	3,0	6,4	9,8	6,7	81,9
Издаци по основу камата у земљи	0,8	1,4	9,6	1,2	4,5	6,9	2,0	3,2	7,5	4,1	41,1
Субвенције	2,2	2,4	4,0	13,8	6,1	8,4	17,8	15,7	43,7	19,0	133,2
Донације (нерезидентима)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Трансфери другим буџетским јединицама	40,9	39,9	39,9	51,1	47,6	51,5	46,3	69,4	44,3	53,7	484,6
Тр. са ЈР (БД, кантони, општ, фондови, дир.за цесте)	162,9	128,7	169,4	172,2	173,1	152,7	196,1	211,1	158,2	195,3	1719,6
Други расходи	10,2	4,0	-3,6	11,7	7,2	9,7	8,0	7,9	17,3	28,2	100,5
Нето издаци за нефинансијску имовину	4,6	4,5	3,8	5,0	5,9	15,9	14,1	10,6	9,0	11,6	85,0
Издаци за нефинансијску имовину	4,7	4,9	4,3	5,3	6,2	17,7	14,6	11,3	9,3	14,9	93,1
Примици од нефинансијске имовине	0,1	0,4	0,5	0,3	0,3	1,8	0,4	0,7	0,3	3,3	8,1
Бруто/Нето опер.биланс (приходи минус текући расходи)	1,8	20,1	79,3	27,8	51,5	72,2	29,8	48,3	21,5	30,1	382,3
Нето позајмљивање/задуживање (ук.приходи минус ук.расходи)	-2,8	15,6	75,5	22,8	45,6	56,3	15,7	37,7	12,5	18,4	297,3
Нето финансирање = (Минус) Нето позајмљивање/задуживање	2,8	-15,6	-75,5	-22,8	-45,6	-56,3	-15,7	-37,7	-12,5	-18,4	-297,3

Табела 1

БиХ: Општа влада 2012 (прелиминарни извјештај)

	Q1	Q2	Q3	Укупно
Укупни приходи	2.507,7	2.823,1	2.880,9	8.211,8
Порези	1.271,3	1.435,8	1.537,9	4.245,0
Директни порези	233,2	242,4	210,6	686,2
Порези на доходак и добит	208,1	215,6	184,5	608,2
Порези на плату и радну снагу	2,6	5,3	3,5	11,3
Порез на имовину	22,5	21,6	22,6	66,6
Индиректни порези	1.036,0	1.191,7	1.325,3	3.553,0
Остали порези	2,1	1,7	2,1	5,9
Доприноси за социјално осигурање	931,3	1.020,6	1.001,0	2.952,8
Грантови од страних влада и међународних организација	5,2	11,0	8,2	24,4
Непорески приходи	299,0	354,3	329,6	982,8
Трансфери од осталих буџетских јединица	1,0	1,5	4,3	6,7
Укупни расходи	2.523,1	2.741,2	2.863,4	8.127,7
Текући расходи	2.469,9	2.655,6	2.735,4	7.860,8
Бруто плате и накнаде запослених	801,2	808,0	802,2	2.411,3
Издаци за материјал и услуге	432,8	503,7	474,4	1.410,8
Дознаке на име социјалне заштите	1.043,8	1.066,5	1.108,4	3.218,7
Издаци за камате	37,0	59,7	40,8	137,5
Издаци по основу камата у иностранству	19,3	39,5	20,4	79,1
Издаци по основу камата у земљи	17,7	20,2	20,5	58,3
Субвенције	49,3	65,8	123,7	238,8
Донације	0,3	3,2	8,2	11,7
Трансфери другим буџетским јединицама	24,8	47,3	45,3	117,5
Други расходи	80,7	101,4	132,5	314,6
Нето издаци за нефинансијску имовину	53,2	85,7	128,0	266,9
Издаци за нефинансијску имовину	60,9	94,0	136,8	291,7
Примици од нефинансијске имовине	7,7	8,3	8,8	24,8
Бруто/Нето оперативни биланс (приходи минус текући расходи)	37,9	167,6	145,5	350,9
Нето позајмљивање/задуживање (укупни приходи минус укупни расходи)	-15,3	81,9	17,5	84,1
Нето финансирање = (Минус) Нето позајмљивање/задуживање	15,3	-81,9	-17,5	-84,1

Табела 2

БиХ: Централна влада (прелиминарни извјештај)

	Q1	Q2	Q3	Укупно
Укупни приходи	1.326,4	1.534,2	1.591,9	4.452,5
Порези	1.122,0	1.274,1	1.354,7	3.750,8
Директни порези	189,1	194,6	164,7	548,3
Порези на доходак и добит	180,1	184,6	155,8	520,6
Порези на плату и радну снагу	2,4	4,5	3,3	10,2
Порез на имовину	6,6	5,5	5,5	17,6
Индицирени порези	931,4	1.078,3	1.188,5	3.198,2
Остали порези	1,5	1,3	1,5	4,3
Доприноси за социјално осигурање	0,0	0,0	0,0	0,0
Грантови од страних влада и међународних организација	3,7	9,3	3,6	16,6
Непорески приходи	200,3	250,3	232,3	682,9
Трансфери од осталих буџетских јединица	0,4	0,5	1,4	2,3
Укупни расходи	1.242,6	1.417,4	1.503,7	4.163,7
Текући расходи	1.226,3	1.378,3	1.457,8	4.062,3
Бруто плате и накнаде запослених	684,0	683,2	678,6	2.045,8
Издаци за материјал и услуге	98,1	144,9	133,8	376,8
Дознаке на име социјалне заштите	217,2	216,3	237,4	671,0
Издаци за камате	31,6	52,0	33,8	117,4
Издаци по основу камата у иностранству	18,8	38,6	19,7	77,1
Издаци по основу камата у земљи	12,8	13,4	14,1	40,4
Субвенције	27,0	46,8	98,4	172,3
Донације	0,0	2,1	5,8	7,9
Трансфери другим буџетским јединицама	127,8	160,5	185,4	473,6
Други расходи	40,5	72,5	84,6	197,6
Нето издаци за нефинансијску имовину	16,3	39,1	45,9	101,4
Издаци за нефинансијску имовину	17,9	42,1	48,2	108,2
Примици од нефинансијске имовине	1,5	3,0	2,3	6,8
Бруто/Нето оперативни биланс (приходи минус текући расходи)	100,2	156,0	134,1	390,2
Нето позајмљивање/задуживање (укупни приходи минус укупни расходи)	83,9	116,8	88,2	288,9
Нето финансирање = (Минус) Нето позајмљивање/задуживање	-83,9	-116,8	-88,2	-288,9

Табела 3

Западно-херцеговачки кантон 2012

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Укупно
1	Приходи (11+12+13+14)	6.182.617	5.985.053	8.745.422	8.409.324	7.171.081	6.299.171	7.652.769	8.148.250	7.102.045	65.695.733
11	Приходи од пореза	4.895.990	4.850.889	7.130.808	7.128.032	5.854.306	4.985.245	6.521.018	6.960.270	5.656.689	53.983.248
	Порези на доходак и добит	894.806	1.511.973	2.892.034	2.920.133	1.399.899	1.123.477	1.599.070	1.806.020	1.456.472	15.603.882
	Порези на имовину	246.508	149.748	200.420	203.968	123.058	255.157	153.065	101.286	300.791	1.734.002
	Индиректни порези	3.732.868	3.171.572	4.012.251	3.985.852	4.311.979	3.590.690	4.740.280	5.033.336	3.880.740	36.459.570
	Остали порези	21.808	17.595	26.103	18.079	19.371	15.921	28.603	19.629	18.686	185.794
12	Непорески приходи	1.094.090	1.049.239	1.552.580	1.056.807	1.430.740	1.120.012	1.113.288	1.146.803	1.070.090	10.633.650
13	Грантови	192.537	70.841	62.034	125.856	-113.965	193.914	18.463	41.177	375.266	966.122
14	Остали приходи	0	14.084	0	98.629	0	0	0	0	0	112.713
2	Расходи (21+22)	6.410.412	6.402.078	7.587.735	7.643.923	7.642.643	6.933.370	10.895.981	4.985.693	7.816.037	66.317.873
21	Текући издаци	6.410.412	6.402.078	7.587.735	7.643.923	7.642.643	6.933.370	10.895.981	4.985.693	7.816.037	66.317.873
	Бруто плате и накнаде	4.535.464	4.444.774	4.625.995	4.535.035	4.594.622	4.551.905	5.093.049	4.162.917	4.522.791	41.066.552
	Издаци за материјал и услуге	894.277	713.141	777.539	910.814	807.789	694.503	1.000.430	644.657	1.128.229	7.571.377
	Грантови	650.772	889.227	1.884.229	1.848.372	1.904.956	1.289.841	4.467.612	-207.550	1.720.829	14.448.288
	Издаци за камате и остале накн.	95.059	105.077	92.817	91.927	101.077	180.036	105.551	153.006	69.580	994.130
	Дознаке нижим потр. јединицама	234.839	249.859	207.155	257.775	234.201	217.085	229.340	232.663	374.608	2.237.525
22	Нето позајмљивање	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Нето набавка нефин. средстава	51.348	11.162	-45.789	72.269	65.435	198.997	80.033	56.957	145.239	635.650
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	-279.142	-428.187	1.203.476	693.132	-536.997	-833.196	-3.323.245	3.105.600	-859.231	-1.257.790
5	Нето финансирање	-422.955	-293.188	-279.664	-316.748	-307.441	-253.513	4.684.337	-322.049	-261.004	2.227.774

Табела 4